

8) teeb valiku muusikaga tegelemise võimalustest, teab muusikaga seonduvaid elukutseid ning õppimisvõimalusi 9) seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga 10) järgib autorikaitse seadust ning käitub ohutult, otsides ja kasutades muusikateavet virtuaalkeskkondades		Õppekäigud muusikaga seotud paikadesse: teatrid, kontserdisaalid, kirikud, muuseumid, sh kodukohaga seotud kultuuriväärtuslikud ehitised, asutused jt. Arvamuse avaldamine / arvustuse kirjutamine muusikaürituse (kontsert, muusikalavastus), õppekäikude või õpitud rahvaste muusika, heliloojate ja interpretide kohta.
Lõiming teiste ainetega Kunst. Teose, autori ja loomingu määratlus. Kuulatud muusika visualiseerimine, muusika kujutamine värvides: abstraktse pildi joonistamine – kõlad ja vormid, kõlad ja värvid. Pillide kujutamine kunstitöodes. Erinevate rahvaste, ajastute, maailmavaadete illustreerimine, etnograafia, märgid, sümbolid, kujundid. Filmide, arvutimängude ja reklaamide pildikeele ja muusika uurimine ning kriitiline võrdlemine. Uurimuslikud ja loovad rühma- ja individuaalsed tööd: video, animatsiooni, performance'i, etenduse vms helindamine. Plakati loomine kontserdi reklaamimiseks, kontserdikava illustreerimine. Ühiskonnaõpetus. Riik ja kodanikuühiskond, meedia ja teave; suhtumine teiste rahvaste ja maade kultuuritraditsioonidesse; oma maa kultuuripärandi väärtustamine ja teadvustamine; tarbijaharidus. Erinevad usundid, autoriõigused ja vastutus.		

2.3. KUNST, LIHTSUSTATUD ÕPPEKAVA

2.3.1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Kunstiõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) suudab luua erinevaid kunstitöid, kasutades õpitud teadmisi ja oskusi, tunneb rõõmu kunstist ja sellega tegelemisest;
- 2) kasutab töövahendeid ja materjale sihipäraselt, ohutult ja säästvalt;
- 3) töötab iseseisvalt ja teeb koostööd kaaslastega;
- 4) kirjeldab kunstitöid ning väljendab oma eelistusi ja arvamusi, kasutades (kunsti)oskussõnavara; väärtustab isikupära ja erinevaid lahendusi;
- 5) tunneb huvi kunstiteoste ja Eesti kunstipärandi vastu, väärtustab enda ja teiste inimeste loomingut.

2.3.2. Õppetegevuse kirjeldus arenguperioodide kaupa

Õppetegevus 1.–2. klassis

1.–2. klassis on kunstiõpetuse peamine roll olla siduvaks õppeaineks, kinnistada käelise tegevuse ja eri meelte kaudu teistes õppeainetes omandatud teadmisi ja oskusi. Õpetusega taotletakse, et õpilane tahab ja julgeb end loominguliselt väljendada. Juhtiv meel on selles vanuses tajuvõime. Õpilane täidab ülesandeid valdavalt koostegevuses eeskujuga ja näidise järgi, omandatud oskuste piires ka suulise korralduse järgi. Erinevate vahendite kasutamise ja näitlikustamise kaudu kujuneb õpilastel vaatlus- ja võrdlemisoskus, areneb tähelepanu, nägemis-, kompimis- ja ruumitaju ning mootorika. Õpitakse kõikide meeltega tajuma objekte ja kujutisi enda ümber, õpitakse eristama värvusi ja erinevaid materjale. Mootorika arengut toetavad võimetekohaselt omandatavad maalimise, joonistamise, rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise ja voltimise baasoskused. Töö käigus areneb õpilaste kõne (kuulamine, suuliste lühikorralduste täitmine, suuline väljendusoskus), kuna õpilane saab oma tegevust kõnega. Õpitakse töötama grupis ning jagama ühiskasutuses olevaid töövahendeid. Õpetaja suunamisel õpitakse valida eesmärgist lähtuvaid töövahendeid ja -võtteid; kujunevad korraharjumused ja oskused ning püsivus oma töö lõpule viimiseks.

Õppetegevus 3.–5. klassis

3.–5. klassi õpilased õpivad arutlema, olulist teisejärgulisest eristama, esemeid eri põhimõtete järgi ühendama ja esemete eri tunnuseid üksteisest eristama, neid kunstitöös kujutama. Õpilaste tajuvõime ja peenmootorika arengut toetavad keerukamad ja pingutust nõudvad töövõtted – detailsemad joonistused, voolimistööd, lõikamine kääride ja/või paberinoaga, värvide segamine maalimisel jms. Ühistegevuses rakendavad õpilased õpetaja suunamisel omandatud õpioskusi, vajades seejuures pidevat meeldetuletamist ja kordamist. Järjepideva õpetuse tulemusena õpitakse oma tegevust kavandama ja kontrollima. Õpetaja juhendamisel omandatakse esmased digivahendite kasutamise oskused. Õpitakse kirjeldama oma tööprotsessi, väärtustama oma ja kaaslaste töid ning erinevaid lahendusi. Õpetaja abiga teadvustatakse kunstilise tegevuse terapeutilisi omadusi oma emotsioonide kujutamisel.

Õppetegevus 6.–7. klassis

6.–7. klassi õpilased suudavad meelde jätta lihtsamate töövõtete ja nende kasutamise järjekorda. Õpilased õpivad tööprotsessi kavandama. Kirjeldavad suunavate küsimuste abil, milline võiks olla planeeritava töö tulemus. Tööde valmimisel kommenteerivad õpilased oma töid ja annavad neile hinnangu. Harjutamise tulemusena õpitakse kujutama inimest eri poosides, järgides proportsioone. Õpitakse tundma elementaarseid kujunduspõhimõtteid ning neid oma töös kasutama. Õpetaja suunamisel kasutatakse omandatud mõisteid, vesteldes lihtsamatel kunstiga seotud teemadel. Kunstiga seotult kujundatakse erinevate digivahendite ja -keskkondade kasutamise oskusi, sealhulgas ka autoriõigustega arvestamist.

Õppetegevus 8.–9. klassis

8.–9. klassi õpilased töötavad nii iseseisvalt kui ka rühmas, rakendavad õpetaja juhendamisel eelmistel aastatel omandatud teadmisi ja oskusi, valides ning kasutades sobivaid töövahendeid ja -võtteid. Süveneb oskus ise oma tööd kavandada, luua, viimistleda ning tulemust hinnata. Õpitakse leidma olulist aine- ja teemalast teavet, eristama olulist teavet vähemolulisest. Kujuneb oskus käituda turvaliselt nii digitaalsetes kui ka füüsilistes keskkondades, arvestada ühiskondlike normide ja riskidega. Õpetusega taotletakse, et õpilased oskaksid ja tahaksid end oma võimete piires kunstiliselt väljendada. Kujundatakse teadmist ja arusaamist kunstist kui hobist ja vaimse tervise toetajast.

2.3.3. Üldpädevuste käsitlemine aineõppes

Kultuuri- ja väärtuspädevus

Kunstiõpetuse kaudu saab õpilastes äratada huvi kultuuripärandi sh kunstitööde vastu ning hoida seda uudishimu üleval. Teiste rahvaste kunsti uurides ja selle üle arutledes saame esile tuua kultuurilist mitmekesisust ja õpetada õpilasi seda väärtustama.

Kunstiõppes saame arutleda ilu mõiste ja ilumeele üle, tõsta esile tajuerinevusi, avada loovuse ning subjektiivsuse mõistet, pöörata tähelepanu autorlusele.

Erinevaid kunstiliike, stiile ja tehnikaid õppides leiab õppija oma kunstilised eelistused ning rakendab neid oma igapäevaelus ja loometegevuses.

Erinevad kunstiteosed annab rikkalikult võimalusi moraalinormide ja eetilise teemal arutlemiseks, mille läbi saab kujundada õppija kõlbluspõhimõtteid ja mõista või mõistatada kunstniku rolli ühiskonnas.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Kunstiteoste loomisel saab esile tõsta ja tähistada Eesti rahvuslike traditsioonide ja rahvakalendri tähtpäevi. Kogukonna ja kultuuri väärtustavates projektides (erinevad koostööprojektid või heategevuslikud üritused) osalemine aitab kaasa aktiivse ja vastutustundliku kodaniku kujunemisele. Väljenduslaadides ja -viisides varieeruvus võimaldab õppijatel toime tulla erinevustega ühiskonnas, aktsepteerida ning väärtustada mitmekesisust. Ühise tööruumi ja töövahendite jagamine ning individuaal- ja gruppitööde vaheldumine kunstitundides aitab kaasa suhtlemis- ja koostööoskuste arengule.

Osalemine oma klassi- ja kooliruumi kujundamisel (näitused, tähtpäevad, projektid) kujundavad hoolivat suhtumist ümbritsevasse keskkonda ja lugupidamist enda ning kaasõpilaste loomingusse (näitused).

Enesemääratluspädevus

Kunstiõpe võimaldab õppijal ka oma emotsionaalset maailma avada ja peegeldada. Loometöö võimaldab enda suutlikkust analüüsida, enesesse vaadata ning oma tugevaid ja nõrku külgi (õpetaja

abiga) hinnata. Väljenduslaadides ja -viisides varieeruvus võimaldab õppijatel toime tulla erinevuste aktsepteerimise ja vastuoludega ning kohandada oma tegevust ja käitumist.

Õpipädevus

Emotsioonide, tähelepanu ja enesetunnetamisega seotud oskuste arendamine, nt enda motiveerimine, tähelepanu koondamine, sooritushirmust üle saamine, enesekindlus jne. Probleemilahendus, töö planeerimine nii ideeliselt kui ka visuaalselt. Info hankimine ühe või teise töö teostamiseks suunab õppijat aineteüleseid oskusi rakendama. Praktiliste oskuste arendamine: käeline tegevus, meetodite, materjalide, tööriistade ja vahendite (sh digitehnoloogia) kasutamine, tööpinna organiseerimine ja korrastamine.

Suhtluspädevus

Arutelud kunstiteoste üle arendavad liskas vaatlusoskusele ka kuulamisoskust, erinevate arvamustega arvestamist ja suhtlussituatsioonidega kohanemist. Teoste või näituse info ja saatetekstide lugemine, koostamine aitab eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus

Sarnaselt matemaatika ja loodusõpetusele toimub kunstitundides maailma uurimine ja kujutamine (sh ruumiline) kujutamine, visuaalne korrastamine, mustrite märkamine. Ühine eesmärk on uurida looduse värve, värvide muutusi, vorme, tekstuure ja kirjeldada kogetut. Kirjeldatakse ühiste mõistetega: rütm, tasakaal, sümmeetria, perspektiiv, proportsiooni. Loodusest inspireeritud musterid ja struktuure kasutatakse edukalt tarbekunstis, disainis ja arhitektuuris. Tehnoloogia areng mõjutab oluliselt maailma ja sellest arusaamist, nii ka kunsti valdkondades. Tehisintellekti kasutamine toob uusi võimalusi aga sunnib mõtlema ka inimloomingu väärtustamise teemal.

Ettevõtlikkuspädevus

Väärtust loov mõtlemine ja lahenduste leidmine - loovus, uute ideede loomine, probleemide lahendamine. Sotsiaalsete olukordade lahendamine - inimeste ja kultuuride vaheline teadlikus, kommunikatsioon ja ühistegevused. Äriideede elluviimine - kunsti ja kultuuriga seotud elukutsed, ettevõtted, kunstiteoste emotsionaalne ja materiaalne väärtus, autoriõigus, kunstnik kui ettevõtja.

Digipädevus

Digitehnoloogiad aitavad kunsti avastada: kunstiorganisatsioonide veebilehed, kunstiajakirjad, virtuaalnäitused, digitaalsed kunstikogud jne. Digitehnoloogiaga kaasnevad ohud: visuaalne üleküllus, enesekuvandi kontrollivajadus ja küberkiusamine, nutisõltuvus, privaatsus- ja autoriõigus.

2.3.4. Kunstiõpetuse lõiming õppekava läbivate teemadega

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine

Kunstiõpetuse kaudu on võimalik arendada ja hoida õpilastes huvi ümbritseva keskkonna ja selle nähtuste vastu. Huvitavate ja inspireerivate tunnitegevuste kaudu tugevdatakse soovi osaleda erinevates kunsti- ja muudes õppetegevustes. Õpilastel kujuneb positiivne hoiak õppimise ja töö

tegemise suhtes, valmisolek elukestvaks õppeks. Arenevad õpi-, töö- enesekontrolli-, suhtlemisoskused. Õpilasi suunatakse tajuma ja mõistma enda võimekust, toetatakse nende positiivseid arenguuskumusi. Kujundatakse oskust ja harjumust eesmärgi saavutamiseks järjepidevalt ennast arendama. Õpilased tutvuvad erinevate kunstivaldkonnaga seotud elukutsetega ning teadvustavad nende seost inimese individuaalsete eelduste ja huvidega. Õppekäikudel saavad õpilased tutvuda erinevates asutustes, nt muuseumid, hariduskeskused, töökojad vms, töökeskkondade ja töö sisuga.

Keskkonna ja jätkusuutlik areng

Teemaga taotletakse loodustaju arendamist, õpilase kujunemist vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda. Loomingulises tegevuses saab tähelepanu pöörata kaasaegse maailma väljakutsetele nt jätkusuutlik eluviis, kliimasoojenemine, rahvastiku ränne jne. Tutvutakse ringmajanduse sh taas- ja korduskasutuse põhimõtetega, õpitakse looduslikke ressursse väärtustama ja nende kaitse tähtsust mõistma.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Kunstiõpetuse tunnid toetavad õpilaste algatusvõimet ja ettevõtlikust ning julgustavad katsetama oma ideede arendamist ja elluviimist. Paaris- ja rühmatöid tehes omandavad õpilased esmased koostööoskused, millega kaasnevad inimeste eripärade tunnustamine ja ühiskondlike normide ning tavade teadvustamine. Osalemine kunstikonkurssidel ja näitustel pakub kogemusi ja eduelamusi. Arutelud erinevate kunstiteoste põhjal avardavad maailmavaadet ning osalemine erinevates projektides ja näitustel annab võimaluse avaldada kunstiteoste kaudu arvamust ning erinevates küsimustes kaasa rääkida. Kunstiteoste väärtuse ja autoriõiguse teemadega kaasneb ühtlasi ka looja ja tarbija rolli teadvustamine. Valminud kunstitöid võib müüa koolis heategevuslikul eesmärgil.

Kultuuriline identiteet

Teema raames tutvutakse kohaliku kultuuripärandiga, suunatakse noort mõistma ennast kultuuri kandjana ja edasivijana, mõistma kultuuride vahelise suhtlemise ja koostöö tähtsust ühiskonna jätkusuutlikkuse kujundajana, teadvustatakse kultuuri rolli igapäevaelus, kujundatakse avatud ja lugupidavat suhtumist kultuuritraditsioonidesse ja kaasaja kultuurinähtustesse. Õpilasi suunatakse osalema ühiseid väärtusi kujundavatel kunstisündmustel. Eesti ja teiste rahvaste kultuuripärandiga tutvudes kujuneb rahvusliku kuuluvustunne ning positiivne suhtumine erinevustesse inimeste ja kultuuride vahel. Tundides julgustatakse teostama oma kultuurilist identiteeti ja loovust väljendavaid ideid. Õpilasi suunatakse osalema ühiseid väärtusi kandvatel kunstisündmustel (näitused, muuseumid, kontserdid, etendused). Tähtis on noorte endi osalemine muusikaüritustel ja õpilastööde näitustel.

Teabekeskond ja meediakasutus

Teemaga taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab adekvaatselt ümbritsevat teabekeskkonda ning suudab toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaksvõetud kommunikatsioonieetika järgi. Õpilast suunatakse valima sobivat suhtlusviisi ning sidekanalit olenevalt olukorrast ja vajadusest, määrama oma teabevajadusi ja leidma sobivat teavet, kujundama tõhusaid teabeotsingumeetodeid, mis hõlmavad erinevaid teavikuid ja teabekeskkondi, arendama kriitilise teabeanalüüsi. Tundides tutvustakse visuaalse kommunikatsiooni väljendusvahenditega ning kasutatakse neid oma loometöös või loometegevuse tulemuste jagamiseks, samuti õpitakse arvestama autoriõigustega.

Tehnoloogia ja innovatsioon

Kunstiõpetuse tundides kasutatakse kaasaegseid tehnoloogia võimalusi ja vahendeid, Õpitakse tundma infotehnoloogia kasutamise põhivõtteid, millega taotletakse õpilaste kujunemist uuendusaltideks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutavateks inimesteks. Tehnoloogia tundmine ja kasutamisoskus võimaldab toimetulekut kiiresti muutuvast elu-, õpi- ja töökeskkonnas. Uued võimalused inspireerivad ja aitavad kaasa õppijate võimele leida jõukohastele probleemidele loovaid ja uuenduslike lahendusi. Tehnoloogia rakendamise võimalusi mitmekesistatakse õppetegevuses foto või video tegemise ning mudelite ja makettide meisterdamise kaudu. Lisaks arvutiklassis peetud ainetundidele kasutatakse nüüdisaegseid IKT vahendeid ka kodutööde ja õuesõppe puhul.

Tervis ja ohutus

Kunstidel on oluline osa igapäevaelu rikastava ning emotsionaalselt tasakaalustava harrastusena. Kunstiga tegelemine aitab kaasa inimese vaimse tervise ja heaolu parandamisele ja hoidmisele. Tundides võib kasutada ka kunstiteraapilisi ülesandeid ja võtteid. Kunstitundides kasutatakse palju erinevaid materjale ja töövahendeid, mille juures järgitakse ohutusest ning otstarbekusest. Õpilasi suunatakse teadlikult kasutama vajalikke töökaitsevahendeid, õpetatakse märkama ja tajuma ohtlikke olukordi ning neist hoiduma, abivajadust märkama ning vajadusel abi kutsuma. Ühist tööruumi ja töövahendeid kasutades kujundatakse õpilaste teadlikkust hoolitseda töövahendite ja tööruumi eest.

Väärtused ja kõlblus

Erinevate ajastute kunstiteoste ja kunstivoolude tutvustamisega toetatakse sallivuse ja lugupidava suhtumise ning maailmavaatelistes küsimustes orienteerumise oskuste kujunemist. Kunstitundides õpivad õpilased tundma iseennast, märkama enda ja kaaslaste emotsioone ja vajadusi, ning nende väljendamine võimalusi kunstiliste tegvuste kaudu. Ühiste tegevuste, sh õppekäikudel osalemise kaudu kujunevad õpilastel suhtlemisoskused ja positiivsed väärtushinnangud. Õpilastega külastatakse kunstinäitusi ja muuseume, analüüsitakse ühiselt nähtud taieid. Õpilasi suunatakse osalema ühiseid väärtusi kujundavatel kunstisündmustel.

2.3.5. Kunstiõpetuse lõiming teiste õppeainetega

Kunst ja sotsiaalsained.

Sotsiaalsainetest lähtudes vaadeldakse inimese suhteid teiste inimeste ja inimrühmadega ning erinevate kultuuride kommete ja pärimustega.

Kunst, emakeel, võõrkeeled.

Emakeelest ja võõrkeeltest lähtudes arendatakse verbaalset eneseväljendusoskust, diktsiooni, funktsionaalset lugemisoskust ning infokanalite kasutamise oskust; kirjandusest lähtudes vaadeldakse eri ajastute ja kultuuride lugusid muusikas ja kunstis, teatri- ja filmikunstis.

Kunst ja loodusained.

Loodusainetest lähtudes teadvustatakse inimese kuulmis- ja nägemismeele füsioloogilist eripära, õpitakse tundma looduskeskkonda ja selle eluvormide mitmekesisust ning helide, valguse ja värvide omadusi.

Kunst ja matemaatika.

Matemaatikast lähtudes arendatakse seoste loomise oskust ja loogilist mõtlemist (matemaatiline keel, struktuur, sümbolid ja meetodid).

I KOOLIASTE**Õpitulemused I kooliastmes**

3. klassi lõpetaja:

- 1) tunneb rõõmu loomingulisest ja käelisest tegevusest ning õppeprotsessis osalemisest;
- 2) tunneb ära ja nimetab õpitud töövahendeid ja tehnikaid, kasutab neid kunstitöodes oma võimetest lähtuvalt (vajaduse korral õpetaja abiga);
- 3) teostab kahe- ja kolmemõõtmelisi kunstitöid nii spontaanselt kui ka kavandades, kasutab omandatud tehnikaid ja töövõtteid, töötab keskkonnasõbralikult;
- 4) viib alustatud töö iseseisvalt või abiga lõpule;
- 5) oskab jagada ühiskasutuses olevaid töövahendeid, peab kinni rühmas kokkulepitud reeglitest;
- 6) hoiab õpetaja juhendamisel korras töökoha ja oskab enda järelt koristada;
- 7) tegutseb võimalikult iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestab kaaslastega;
- 8) kirjeldab etteantud lihtsate küsimuste abil enda tööprotsessi ja tulemust, oma ja kaaslaste töid ning väärtustab erinevaid lahendusi.

1. KLASS**1. klassi õpitulemused**

- 1) tunneb ära ja kasutab õpetaja juhendamisel erinevaid materjale ja vahendeid (nt paber, värvipliatsid, viltpliatsid, guašid, plastiliin, savi, looduslik materjal, voolimisalus, joonlaud jms);

- 2) tunneb ära ja nimetab õpitud värvusi;
- 3) joonistab šablooni või orientiiri abil lihtsamaid kujundeid, vajaduse korral õpetaja abiga;
- 4) rebib sirgjooneliselt, lõikab silma järgi ning sirgjoonelist kontuuri mööda paberitükke ja ribasid, vajaduse korral abi kasutades;
- 5) liimib liimipulgaga paberit, vajaduse korral abi kasutades;
- 6) voldib paberilehe pooleks ja/või neljaks, vajaduse korral abi kasutades;
- 7) voolib rullimise, veeretamise ja lamendamise teel lihtsamaid kujundeid ja esemeid, vajaduse korral õpetaja abiga;
- 8) hoolitseb õpetaja juhendamisel oma töökoha ja õppevahendite korrasoleku eest.

Kujutamise- ja vormiõpetus

Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) joonistab (šablooni või orientiiri) abil lihtsamaid kujundeid, vajaduse korral õpetaja abiga 2) voolib rullimise, veeretamise ja lamendamise teel lihtsamaid kujundeid ja esemeid, vajaduse korral õpetaja abiga 3) jälgib vastavalt võimetele pinna katmisel lihtsa kujutise kontuuri	Punkt, joon, pind, rütm, struktuur; objektide ja kujutiste tajumine erinevate meeltega - kogetu ja tajutu peegeldamine loovtöös; kujutab enda kogemuse piires mõtteid, tundeid ja kogemusi; joonistab seda, mida näeb, mitte seda mida teab.	Joone kujutamine: jäme, peenike, tugev, õrn, sirge, kõver. Punkt: väike, suur, selge piiriga, susapusa. Pind: hele, tume, värviline ühevärviline jne. Esemete ja figuuride pinnaline kujutamine, nende ligikaudse vormi ja proportsiooni edasiandmine. Oma spontaansete voolingute seostamine ruumiliste kujunditega (kera - pall, koonus - porgand, silinder - vorst, poolkera). Rõhk ei ole geomeetria vaid keha kuju tunnetamisel. Vormilt lihtsate esemete ja figuuride voolimine eeskuju järgi. Esimesteks voolimistöodeks

		sobivad puu- ja juurviljad, seened, lihtsad ja mõistetavad reljeefsed ornamendid.
Värvuseõpetus		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) tunneb ära ja nimetab õpitud värvusi	Värvide tundmaõppimine (spektrivärvid, must ja valge) ja värvitaju arendamine. Värvide segamine (helestamine/tumestamine). Huvitavad lood ja muinasjutud värvuste kohta.	Värviring kui värvide perekond. Ühe värvi erinevad toonid (helekollane, kollane, tumekollane). Uurimine, kuidas värvuste kogemine muutub vastavalt valgusele. Pliatsi- või värvikarbi värvide seostamine enda ja ümbritseva keskkonnaga.
Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) püüab kujutatava taustast esile tõsta (ei kaota kujutatavat tausta sisse)	Objekt/motiiv. Võrdlemine (suur väike, pikem-lühem) kohamäärus (üleval, all, paremal vasakul). Piiratud ja piiramata pind (mõisted: piiratud ja piiramata pind, objekti ja tausta seos).	Ruumisuhete tajumist arendavad ülesanded: arva ära, mida joonistan (väga lihtsad kujundid). Kompositsiooni kirjeldavate mõistetega läbimängimine: suurem, väiksem, kõige suurem, millegi ees või millegi taga, lähemal, kaugemal, üleval, all, paremal, vasakul, keskel, ääres, lähedal, koos, eraldi, puutuvad kokku. on väiksem

		kui valge jne). Taustale eseme kujutamine, kleepimine, ladumine, voolimismassi vajutamine jne (kujutatav eristub selgelt taustast).
Kujundamis- ja kirjaõpetus		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) järgib jõukohast mustri rütmi	Lihtsamad skeemid, mustrid, sümbolid. Täht, kui mustri element.	Erinevaid kooli või rahvakalendri sündmustega seotud toorikute kaunistamine (kaart, mütside, kinnaste šabloonid jne) Trükitehnikates luuakse mustreid (materjali trükk). Loodusmaterjalist mandala ja lihtsama pildi ladumine. Motiivide koostamine. Lihtsamate ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine. Oma nimetähtede/ nime kasutamine kunstiteostes.
Kunstikultuur		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) tunneb rõõmu loomingulisest ja käelisest tegevusest ning õppeprotsessis osalemisest	Huvi kunstikultuuri vastu ja soov selles osaleda. Eesti sümboolika, rahvakalendri tähtpäevade ja pärimuskultuuriga. Koolikeskkonda	Kunstiteoste vaatamine fotodelt, videost, internetist, kooli ruumides, näitusel, linnaruumis. Eesti ja kooli sümboolika tundmaõppimine (värvid,

	traditsioonid ja sümboolika.	kujundid, sümbolid). Õppekäik lähiümbrusesse, (võimalusel) muuseumikülastus. Nimetähe või nime lisamine oma tööle.
Tehnikad, vahendid ja materjalid		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) tunneb ära ja kasutab õpetaja juhendamisel erinevaid materjale ja vahendeid (nt paber, värvipliatsid, viltpliatsid, guašid, plastiliin, savi, looduslik materjal, voolimisalus, joonlaud jms) 2) rebib sirgjooneliselt, lõikab silma järgi ning sirgjoonelist kontuuri mööda paberitükke ja ribasid, vajaduse korral abi kasutades 3) liimib liimipulgaga paberit, vajaduse korral abi kasutades 4) voldib paberilehe pooleks ja/või neljaks, vajaduse korral abi kasutades 5) voldib paberi pooleks ja ruudukujulise paberi diagonaali mööda kolmnurgaks	Maalimise, joonistamise, rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise (voltimise) baasoskuste arendamine. Erinevate tekstuuride loomine, frotaaz. Trükitehnikad. Looduslik materjal ja selle kasutamine. Materjalide säästlik kasutamine. Töövahendite õige ja ohutu käsitlemine.	Maalimine, joonistamine - lihtsad figuurid, olulised peamised detailid. Voolimine: ussike, kringel, silinder, kera, puu- ja juurviljad, lihtsad reljeefsed ornamendid, plastiliiniga kujutatava pinnalaotuse vajutamine. Erinevate tekstuuride loomine - voolimismassile mustri vajutamine, voolimisplulgaga joonistamine, erinevate materjalidega pindade kujundamine, mahulised värvid ja erinevad kattevärvid, efektvärvid jne. Rebimine - alustada lihtsamat ribad ja tükid, (ümarad suuremad vormid). Lõikamine (harjutavad tööd) baasoskused, lõikamisharjutused Voltimine - väga lihtsad vormid.

		Looduslik materjal ja selle kasutamine - õppekäikudel kaasa korjatud materjali kasutamine, temaatiline meisterdamine (lehepildid, tõruloomad, kastanimandalad, liivapildid jne). Materjalide säästlik kasutamine - rebimistehnika ja lõikamise harjutamine olemasolevatest paberijääkidest, suurmate jääkide eraldamine väikesest prahist. Töövahendid ja töövahendite õige ning ohutu käsitlemine - töövahendite nimetused
Töökultuur		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) hoolitseb õpetaja juhendamisel oma töökoha ja õppevahendite korrasoleku eest	Koostegevus eeskuju ja näidise järgi. Suuline korraldus. Töövahendite kasutamine. Töö lõpule viimine.	Näidise uurimine: objektide paiknemine, detailide märkamine, kasutatud värvide nimetamine. Tööprotsessile tähelepanu pööramine (esvalt teeme nii, siis naa ja lõpuks lisame...). Teiste õpilastega materjalide ja töövahendite jagamine. Enda ja teiste töö väärtustamine. Tagasiside, mis mul tuli hästi välja, missugune

		klassikaaslase töö mulle meeldib.
2. KLASS		
Õpitulemused 2. klassis Õpilane: 1) tunneb ära, nimetab ja oskab õpetaja juhendamisel kasutada erinevaid materjale (paber, kartong, plastiliin, savi, looduslik materjal jms); 2) kasutab joonlauda sirgjoone tõmbamiseks; 3) järgib jõukohast mustri rütmi; 4) jälgib vastavalt võimetele pinna katmisel lihtsa kujutise kontuuri; 5) leiab paberilehel ja pildipinnal otsitava objekti/detaili, võrdleb 2–3 tajutava tunnuse (nt värvus, kuju, suurus) alusel näidiseid ja valminud kujutisi õpetaja suunamisel; 6) joonistab vabalt või šablooni abil kujundeid, lõikab neid välja, liimib ja täiendab neid, vajaduse korral abiga; 7) kujutab kõrvuti asetsevaid sarnaseid figuure väiksemana ja suuremana, vajaduse korral suunamisel või näidise abil; 8) kasutab omandatud voolimisvõtteid (veeretamine, rullimine, lamendamine, venitamine, pigistamine jms), vajaduse korral abiga; 9) täidab kunstiõpetuse ülesandeid koostegEVuses suulise juhendamise järgi vastavalt oma võimetele ja omandatud oskustele, vajaduse korral eeskuju ja näidist kasutades, aga võimalikult palju loomingulist iseseisvust säilitades; 10) hoolitseb õpetaja suunamisel oma töökoha ja õppevahendite korrasoleku eest.		
Kujutamise- ja vormiõpetus		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) leiab paberilehel ja pildipinnal otsitava objekti/detaili, võrdleb 2–3 tajutava tunnuse (nt värvus, kuju, suurus) alusel näidiseid ja valminud kujutisi õpetaja suunamisel; 2) joonistab vabalt või šablooni abil kujundeid, lõikab neid	Punkt, joon, pind, rütm, struktuur. Objektide ja kujutiste tajumine erinevate meeltega - kogetu ja tajutu peegeldamine loovtöös. Joonistamine seda, mida näen, mitte seda mida tean.	Joone kujutamine: jäme, peenike, tugev, õrn, sirge, kõver. Punkt: väike, suur, selge piiriga, susapusa. Pind: hele, tume, värviline ühevärviline jne. Esemete ja figuuride

välja, liimib ja täiendab neid, vajaduse korral abiga; 3) kujutab kõrvuti asetsevad sarnaseid figuure väiksemana ja suuremana, vajaduse korral suunamisel või näidise abil; 4) kasutab omandatud voolimisvõtteid (veeretamine, rullimine, lamendamine, venitamine, pigistamine jms), vajaduse korral abiga.		pinnaline kujutamine, nende ligikaudse vormi ja proportsiooni edasiandmine. Kujutamine tuttavate kujundite (ring, ruut, ristkülik, kolmnurk jne.) abil objekte ja esemeid. Vormilt lihtsate esemete ja figuuride voolimine eeskuju järgi.
---	--	---

Värvusõpetus

Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) tunneb ära ja nimetab õpitud värvusi	Värvide tundmaõppimine (spektrivärvid, must ja valge) ja värvitaju arendamine. Värvide segamine (helestamine/tumestamine). Huvitavad lood ja muinasjutud värvuste kohta.	Erinevate värvikõlade koostamine. uurime, kuidas värvuste kogemine muutub vastavalt valgusele. Maalimine värvilisele paberile loob uusi ja laiendatud võimalusi värvikõlade kujutamiseks. Ümbruse- ja pildivaatlused: missuguseid värve märkad, lähiümbrusest värvitoonide leidmine. Meeleolu väljendamine värvidega.

Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus

Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) joonistab šablooni või	Kunstiteost luuakse läbi	Suurussuhte ja objektide

orientiiri abil lihtsamaid kujundeid, vajaduse korral õpetaja abiga	keskse tegelase (objekt/motiiv), olulisi selgelt märgatavaid detaile lisades. Võrdlemine (suur väike, pikem-lühem) kohamäärus (üleval, all, paremal vasakul). Tausta ja objekti suhe.	paiknemisega seotud tegevused (ees, taga, üleval, all jne)) ning kolmemõõtmelise teose puhul vormid üldisemalt (ümar, kandiline, lapik, püstine jne).
Kujundamis- ja kirjaõpetus		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) järgib jõukohast mustri rütmi 2) jälgib vastavalt võimetele pinna katmisel lihtsa kujutise kontuuri	Eesti riigi, kodukoha ja kooli sümboolikaga tutvumine. Trükitehnikates mustrite loomine (materjali trükk). Loodusmaterjalist mandalate ja lihtsamate piltide ladumine. Lihtsamate ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine. Oma nime ja nimetähtede kasutamine kunstiteostes.	Kujundame erinevaid kooli või rahvakalendri sündmustega seotus toorikuid (kaart, mütside, kinnaste šabloonid jne) Mustri ja värvikorduste uurimine. Loodusliku materjaliga mustrid õues, aga ka paberil (oksad, kivid, tõrud, lehed, õied jne). Mustrite märkamine/otsimine loodusest (puu kasvuringid, lehe või õie kuju jne).
Kunstikultuur		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) tunneb rõõmu loomingulisest ja käelisest tegevusest ning õppeprotsessis osalemisest	Huvi kunstikultuuri vastu ja soovi ise selles osaleda kasvatamine. Eesti sümboolika,	Kooli ja kodukoha traditsioonide, lugude, sümbolite ning mustrite uurimine ja kasutamine

	rahvakalendri tähtpäevade ja pärimuskultuurig Koolikeskkond, traditsioonid ja sümboolika.	loovtöö sisendina. Kooli lähiümbruse uurimine "kunstniku pilguga".
Tehnikad, vahendid ja materjalid		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) tunneb ära ja kasutab õpetaja juhendamisel erinevaid materjale ja vahendeid (nt paber, värvipliatsid, viltpliatsid, guašid, plastiliin, savi, looduslik materjal, voolimisalus, joonlaud jms) 2) rebib sirgjooneliselt, lõikab silma järgi ning sirgjoonelist kontuuri mööda paberitükke ja ribasid, vajaduse korral abi kasutades 3) liimib liimipulgaga paberit, vajaduse korral abi kasutades 4) voldib paberilehe pooleks ja/või neljaks, vajaduse korral abi kasutades	Maalimise, joonistamise, rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise (voltimise) baasoskused. Erinevate tekstuuride loomine. Trükitehnikad. Looduslik materjal ja selle kasutamine. Materjalide säästlik kasutamine. Töövahendite õige ja ohutu käsitlemine.	Loovtöid teostades harjutatakse maalimise, joonistamise, rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise (voltimise) baasoskusi. Kasutatakse lihtsamaid kunstitehnikaid (monotüüpia, puhumistehnika, plastiliinimaal, pastell, guašš, värvipliatsitehnika, savi või plastiliini voolimine jms).
Töökultuur		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) hoolitseb õpetaja suunamisel oma töökoha ja õppevahendite korrasoleku eest 2) tegutseb võimalikult iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestab kaaslastega	Grupis töötamine ning ühiskasutuses olevate töövahendite jagamine. Korraharjumused. Püsivus. Oma töö lõpule viimine.	Tunnirutiinide loomine - töökoha valmisseadmine, töökoha korrastamine. Koostööle suunavad tegevused - materjali jaotamine.

3) oskab jagada ühiskasutuses olevaid töövahendeid		
3. KLASS		
3. klassi õpitulemused 1) kasutab ohutult töövahendeid ja materjale; 2) kujutab elusolendeid ja eluta objekte neile iseloomulikul viisil; 3) märkab õpetaja suunamisel esemete ja figuuride detaile, täiendab vajaduse korral oma tööd; 4) oskab õpetaja juhendamisel materjalist lähtuvalt kasutada sobivaid töövahendeid ja töövõtteid (paberi rebimine, lõikamine ja voltimine; guašside, akvarellide, pastellide, kriitide jm joonistusvahendite kasutamine; savi või plastiliini voolimine eri võtetega); 5) täiendab mustri rütmi; 6) kujutab visuaalselt õpetaja suunamisel kujutatu põhilisi tunnuseid (väiksem-suurem, paksem-peenem, pikem-lühem jne) ja õpitud ruumisuhteid pildil (kõrval, ülal, all jne); 7) valmistab juhendamisel tähtpäevalisi ruumikaunistusi; 8) viib alustatud töö lõpule; 9) korrastab oma töökoha.		
Kujutamise- ja vormiõpetus		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) märkab õpetaja suunamisel esemete ja figuuride detaile, täiendab vajaduse korral oma tööd 2) oskab juhendile vastavalt joonistada erinevaid jooni ja vorme: sirge, kõver, laineline, terav, sujuv, kaarduv, kandiline, nurgeline, ümar	Inimeste, esemete ja looduse kujutamisel kujutatava iseloomulike tunnuste märkamine ja oskuste piires esiletoomine. Joone, kujundi, vormi ja tekstuuri kirjelduseks õpitakse mõisteid: sirge, kõver, laineline, terav, sujuv, kaarduv, kandiline, nurgeline, ümar, munajas. Võrdlemine (suur väike, pikem-lühem).	Pildi või foto järgi looduspilt. Kirjelduse järgi looduspildi maalimine. Emotsioonide kujutamine-rõõmus pilt, kurb pilt või hea tuju pilt, halva tuju pilt. Loodusobjektide voolimine.

	Mänguline ja loov tegutsemine. Enda kogemuse piires mõttete, tunnete ja kogemuste kujundamine.	
Värvusõpetus		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) tunneb värvuste nimetusi 2) oskab juhendamisel toone helestada ja tumestada	Värvitaju arendamine. Värvide segamine (helestamine/tumestamine). Huvitavad lood ja muinasjutud värvuste kohta. Värvuste rahvapärased nimetused: rootsi punane, lipu punane, jne.	Värvide heleduse-tumeduse skaala, näiteks värvivaiba värvimine värvinimetuste järgi. Uuring, kuidas värvuste kogemine muutub vastavalt valgusele. Koostame erinevaid värvikõlasid, maalime värvilisele paberile. Värviridade koostamine loodusmaterjalist: sügisese lehed, kivid, lilled jne.
Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) tõstab oma töödes esile ja võrdleb kujutatud tegelasi ja objekte suuruse, asukoha ning värvivaliku abil, vajaduse korral suunamisel	Kohamäärus (üleval, all, paremal vasakul). Tausta ja objekti suhe. Osaline kattuvus.	Looduse kujutamine naturist, talvine maastik, jne.
Kujundamis- ja kirjaõpetus		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd

1) täiendab mustri rütmi 2) valmistab juhendamisel tähtpäevalisi ruumikaunistusi	Kujundatakse erinevaid kooli või rahvakalendri sündmustega seotus toorkuid (kaart; mütside, kinnaste šabloonid jne) Trükitehnikates luuakse mustreid (materjali trükk); Lihtsamate ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine. Oma nime ja nimetähtede kasutamine kunstiteostes.	Etteantud toorikute kaunistamine mustriga. Materjalitrükk. Rahvuslike mustrite ainetel kaunistused. Oma nime kujundamine vastavalt teemale, aastaajale. PVA-liimiga joonistamine. Lihtsamate mänguasjade valmistamine.
Kunstikultuur		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) võrdleb enda ja kaaslaste töid: leiab peamised tegelased/objektid, toob esile sarnasusi ja erinevusi 2) osaleb vestlustes kultuuri ja kunsti teemadel	Huvi kunstikultuuri vastu ja soov selles osaleda. Enda ja kaaslaste tööde väärtustamine Näitusekülastused ja haridusprogrammide kaudu kunstikultuuriga tutvumine.	Enda ja kaaslaste tööde vaatlemine ja võrdlemine. Näitusekülastused ja haridusprogrammides osalemine.
Tehnikad, vahendid ja materjalid		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) tunneb ära ja nimetab õpitud töövahendeid ja tehnikaid, kasutab neid kunstitöodes oma võimetest lähtuvalt (vajaduse korral õpetaja abiga) 2) sorteerib materjalijääke (vajalik - mittevajalik, saab veel kasutada - ei saa	Maalimise, joonistamise, rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise (voltimise) baasoskused. Erinevate tekstuuride loomine. Trükitehnikad. Plastiliinimaal.	Kahemõõtmeliste tööde loomine (joonistamine, maalimine kattevärvide ja akvarellidega, kollaaž, lihtsamad trükitehnikad (papiitrükk, materjalitrükk, penoplasti tükk, templitrükk), frotaaž, grataaž jne).

kasutada)	Looduslik materjal ja selle kasutamine. Materjalide säästlik kasutamine. Prügikunst. Töövahendite õige ja ohutu käsitlemine.	Lihtsamate kolmemõõtmeliste tööde loomine. Pisiplastika savist, plastiliinist või voolimismassist. Elementaarsete töövõtete ja tööriistade tundma õppimine. Jõukohane voltimine. Kahe- ja kolmemõõtmeliste tööde kombineerimine. Õiged töövõtted materjalide ja töövahendite kasutamisel.
Töökultuur		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) hoiab õpetaja juhendamisel korras töökoha ja oskab enda järelt koristada 2) tegutseb võimalikult iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestab kaaslastega 3) viib alustatud töö iseseisvalt või abiga lõpule 4) oskab jagada ühiskasutuses olevaid töövahendeid 5) peab kinni rühmas kokkulepitud reeglitest	Eesmärgist lähtuvate töövahendite ja -võtete valimine, kasutamine. Grupis töötamine ja ühiskasutuses olevate töövahendite jagamine. Korraharjumused ja oskused ning püsivus. Oma töö lõpule viimine.	Etteantud küsimustele toetudes enda tööd ja selle valmimise protsessi kirjeldamine- mida ma tegin, kuidas tegin, milliseid vahendeid kasutasin? Kõneraskustega laste puhul - tööprotsessi etappide kaupa üles pildistamine ja hiljem piltidega tegevuse järjekorda ladumine.
II KOOLIASTE		
Õpitulemused II kooliastmes 6. klassi lõpetaja: 1) loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja võimaluse korral neljamõõtmelisi kunstitöid nii spontaanselt kui ka kavandades ja uurides, teeb õpetaja abil põhjendatud valikuid õpitud tehnikate, töövõtete, materjalide ja kompositsiooni põhimõtete hulgast;		

- 2) kasutab lihtsamaid kunstialaseid mõisteid;
- 3) tunneb ja oskab kasutada tingmärke, jooniseid, skeeme ja sümboleid oma kogemuse ja õpitu piires;
- 4) kasutab õpetaja juhendamisel graafilise disainiga seotud tööde loomisel lihtsamaid kujunduspõhimõtteid;
- 5) tunneb ja kasutab õpetaja juhendamisel õpitud töövõtteid ja töövahendeid, järgides ohutusnõudeid;
- 6) teab ja järgib hügieeni, korra ja puhtuse nõudeid;
- 7) kasutab loomingulist tegevust oma emotsioonide väljendusvahendina;
- 8) kasutab õpetaja juhendamisel eesmärgipäraselt lihtsamaid digivahendeid;
- 9) tegutseb õpetaja juhendamisel eetiliselt ja ohutult nii reaalses kui ka virtuaalses kultuurikeskkonnas;
- 10) teab ja järgib kujutiste salvestamise ja jagamisega seotud head tava.

4. KLASS

Õpitulemused 4. klassis:

- 1) kasutab töös erinevaid materjale, sh taaskasutatavaid materjale;
- 2) mõistab töövahendite säästliku kasutamise vajalikkust ja oskab seda juhendamisel rakendada;
- 3) kujutab inimeste, esemete ja loodusobjektide peamisi iseloomulikke tunnuseid, väljendab kujutatava ja ka enda emotsioone;
- 4) segab põhivärvidest II astme värvid (värvuste tabeli eeskujul);
- 5) kaunistab tähtpäevadeks ruumi; osaleb ühise keskkonna kujundamisel;
- 6) suudab töö tegemisel järgida lihtsat tööjuhendit (sh videojuhend) ja võrrelda oma tööd näidisega, vajaduse korral õpetaja abiga;
- 7) kirjeldab tööprotsessi, enda ja kaaslaste töid, väärtustab erinevaid lahendusi, vajaduse korral õpetaja abiga;
- 8) kasutab võimaluse korral erinevaid digivahendeid.

Kujutamise- ja vormiõpetus

Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) märkab esemete, inimeste ja loomade kujutamisel neile iseloomulikke tunnuseid	Inimeste, esemete ja looduse kujutamisel kujutatava iseloomulike tunnuste	Pinnafaktuuride kompimine ja järgnev kujutamine. Valminud faktuuride abil

2) kujutab inimest paigalasendis	märkamine ja oskuste piires esiletoomine. Ruumisuhete märkamine ja arvestamine (väiksem-suurem, kitsam-laiem, peenem-paksem, pikem-lühem jne) ja õpitud ruumisuhteid pildil (kõrval, ülal, all jne). Ruumi kujutamine enda ümber. Emotsioonide kujutamine kunstitöodes.	kujutamine. Loomade joonistamine, nende iseloomulikud asendid, karvkate: siledad, karedad, pika- ja lühikarvalised jne. Inimese kujutamine etteantud keha detailide abil. Praktilised harjutused inimese kehaosade teadvustamiseks ja mõistmiseks. Paarisjoonistamine (üks joonistab teist, kehakontuuri joonistamine pörandal jne). Mõõtmine (mõõtühikud, esialgu mõõtmine käelabaga, peapikkustega jne). Ruumi tunnetamine - kujutamine, hooned väljast ja seest. Lihtsamate emotsioonide kujutamine: silmade, kulmude ja suu eri asendi. Emotsioonikaartide kasutamine: rõõmus, kurb, vihane, üllatunud, vastikustunne. Minu tänane emotsioon.
Värvusõpetus		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) segab põhivärvide II astme värvid (värvuste tabeli eeskujul)	Värviring: põhivärvid ja sekundaarsed värvid, vastandvärvid.	Värvide segamis tabel, värvide sõprus (selgitamine, missuguse tunnuse alusel

	Värvide segamine (helestamine/tumestamine). Soojad värvid, külmad värvid.	võiksid värvid sõbrad olla, näiteks vastandvärvid) seletamine segamistabeli põhimõtet. Värviribasid: skeemitabeli abil, helestades, tumestades, vastandvärvidega jne.
Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) kujutab esemeid kahel horisontaalsel abijoonel (ees, taga)	Esiplaan ja taust, osaline kattuvus. Portree või horisontaalformaad. Suurussuhted ning paiknemine üksteise ja vaataja suhtes. Tasapinnalised ja ruumilised teosed.	Maastikumaalid: puude kujutamine ees ja taga, loomaade kujutamine puu ees ja taga, eespool suurem, silmapiiril väiksem. Esemete (nõude, köögiviljade)) kujutamine ees ja taga. Erinevate formaatide kasutamine näit looduspildi ja inimese joonistamisel. Voolimine- tasapinnaline (reljeef) ja ruumiline.
Kujundamis- ja kirjaõpetus		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) kaunistab tähtpäevadeks ruumi 2) osaleb ühise keskkonna kujundamisel	Ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine. Rütmiharjutused ja mängud kirjaelementide ja tähtedega (joonistatult, maalitult, rebitult, volditult).	Ruumi kujundamine tähtpäevaks (jõulud, sõbrapäev jne). Rütmiharjutus tähtedega või rahvusliku mustri elementidega. Märgid ja sümbolid klassis,

	Märkide ja sümbolite tähendused (klassis, koolis, tuttavas keskkonnas olevad). Voltimine. Ühise ruumi (klassi) kujundamine tähtpäevadeks.	koolis, traditsioonides (lipp, süda, rist, muna, jõuluvana, päkapikk jne). Lihtsa eseme voltimine (kott, karp) ja selle dekoreerimine.
Kunstikultuur		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) osaleb vestlustes kultuuri ja kunsti teemadel 2) töötab kaasa muuseumitundides 3) väärtustab enda ja kaaslaste töid 4) märkab ja väärtustab erinevaid lahendusi	Huvi kunstikultuuri vastu ja soov selles osaleda. Näitusekülastused ja haridusprogrammide kaudu kunstikultuuriga tutvumine. Teos, maal, skulptuur, kunstnik, autor. Teiste loomingut kasutamine.	Kunstiliikide tutvustamine ja kunstitööde jagamine liikide kaupa. Iga laps räägib enda tööst, kas või 1-2 sõna. Mis on minu/kaaslase töös erinevat ja sarnast. Muuseumitundide ja virtuaalnäituste külastused. Huvitavad jutustused/legendid teoste kohta.
Tehnikad, vahendid ja materjalid		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) kasutab töös erinevaid materjale, sh taaskasutatavaid materjale 2) kasutab võimaluse korral erinevaid digivahendeid	Keerukamad ja pingutust nõudvad töövõtted: paberi rebimine, lõikamine joont mööda, voltimine, guašside, akvarellide, pastellide, kriitide jm joonistusvahendite kasutamine. Voolimine: ümarplastika ja	Karbi pinnalaotuse lõikamine. Koti/karbi voltimine. Rebitud kujunditest kollaaž. Fotojaht vastavalt aastaajale või tähtpäevale. Arvutiga joonistamine.

	reljeef. Kollaaž. Digivahendite kasutamise: arvuti joonistamine, foto, fotokollaaž.	
Töökultuur		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) mõistab töövahendite säästliku kasutamise vajalikkust ja oskab seda juhendamisel rakendada 2) kirjeldab tööprotsessi, väärtustab erinevaid lahendusi, vajaduse korral õpetaja abiga	Õpime tasapisi valima eesmärgist lähtuvaid töövahendeid ja -võtteid. Õpime kirjeldama oma tööprotsessi. Õpime väärtustama enda ja kaaslaste töid ning erinevaid lahendusi. Initsiatiivi toetamine, spontaansuse ja loovuse tunnustamine.	Töö eesmärgi selgitamine, tehnikavaliku põhjendus (mida teeme, miks teeme, kuidas teeme). Taaskasutus (paberid, olmejäägid). Ühiskasutatavate töövahendite korrastus. Töölaua korrashoid tööd tehes ja pärast tööd.
5. KLASS		
Õpitulemused 5. klassis: 1) sooritab lihtsamaid töövõtteid videojuhendite järgi; 2) kasutab suunamisel õpitud tehnikaid kunstitööde loomisel ja lähiümbruse kujundamisel (stend, klassiruum, oma tuba, päeviku kaaned jne); 3) kujutab inimest ja muid elusolendeid liikumises; 4) väljendab kunstitöodes erinevaid emotsioone, kasutab selleks värve; 5) eristab külmi ja sooje värvusi, oskab juhendamisel toone helestada ja tumestada; 6) tõstab oma töödes esile ja võrdleb kujutatud tegelasi ja objekte suuruse, asukoha ning värvivaliku abil, vajaduse korral suunamisel; 7) väljendab osalise kattumise abil esemete ja figuuride paiknemist üksteise suhtes ees- ja tagapool, keskel; 8) võrdleb enda ja kaaslaste töid: leiab peamised tegelased/objektid, toob esile sarnasusi ja		

erinevusi;

9) osaleb vestlustes kultuuri ja kunsti teemadel.

Kujutamise- ja vormiõpetus

Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) kujutab inimest ja muid elusolendeid liikumises (vajadusel abiga) 2) väljendab kunstitöös erinevaid emotsioone, kasutab selleks värve	Inimeste, esemete ja looduse kujutamisel kujutatava iseloomulike tunnuste esiletoomine. Ruumisuhete arvestamine (kõrval, ülal, all jne). Inimeste ja muude elusolendite liikumises kujutamine. Emotsioonide kujutamine kunstitöös.	Koopamaali tüüpi kujutamine (võimalusel jutustav pilt). Erinvate spordialade ja /või tantsimise kujutamine (kriipsujuku asendite läbi). Traatkarkassiga inimese mudeli meisterdamine. Koomiks loomast. Animatsiooni loomine (inimese/ looma liikumine (arvutijoonistustel põhinev). Detailist terviku jätkamine.

Värvusõpetus

Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) segab põhivärvide II astme värvid (värvuste tabeli eeskujul 2) eristab külmi ja sooje värvusi, oskab toone helestada ja tumestada	Värviring: põhivärvid ja sekundaarsed värvid, vastandvärvid. Värvide segamine (helestamine/tumestamine); soojad värvid, külmad värvid. Värvuste nimetused.	Värviring ja sellest pildi kujundamine(vihmavari, vaateratas, jne). Ühe ja sama pidi maalimine külmade ja soojade värvidega. Kuum päev ja külm päev. Vestlused värvide mõjust ja moevärvide.

Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus

Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
--------------	-------------------------	------------------

1) tõstab oma töödes esile kujutatud tegelasi ja objekte suuruse, asukoha ning värvivaliku abil, vajaduse korral suunamisel	Esiplaan ja taust, osaline kattuvus. Portree või horisontaalformaad. Suurussuhted ning paiknemine üksteise ja vaataja suhtes.	Kollaažid. Erinevate teoste kirjeldamine kompositsiooni elementide kaudu (Esiplaanal on ..., selle taga on..., paremal asub..., puu katab osaliselt maja jne). Paigutuste läbimängimised detailidega paberil või muul taustal.
2) väljendab osalise kattumise abil esemete ja figuuride paiknemist üksteise suhtes ees- ja tagapool, keskel	Tasapinnalised ja ruumilised teosed.	
Kujundamis- ja kirjaõpetus		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) osaleb ühise keskkonna kujundamisel	Ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine. Rütmiharjutused ja mängud kirjaelementide ja tähtedega (joonistatult, maalitult, rebitult, volditult). Märkide ja sümbolite tähendused (klassis, koolis, tuttavas keskkonnas). Voltimine. Ühise ruumi (klassi) kujundamine tähtpäevadeks.	Ruumi kujundamine tähtpäevaks(jõulud, sõbrapäev jne). Erinevate ruumide ja keskkondade kirjeldamine (tuba, elamu, korter, suvekodu, kool, muuseum, kaubanduskeskus, linnaväljak, aed, park...). Rütmiharjutus tähtedega, rahvusliku mustri elementidega, kooli sümboolika kasutamine. Lihtsa eseme voltimine (kott, karp, lill, mänguasjad jne) ja selle dekoreerimine. Makett kasutades taaskasutusmaterjale. Raamatukujundus: kaanekujundus, illustratsioon.
Kunstikultuur		

Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) võrdleb enda ja kaaslaste töid: leiab peamised tegelased/objektid, toob esile sarnasusi ja erinevusi 2) osaleb vestlustes kultuuri ja kunsti teemadel	Huvi kunstikultuuri vastu ja soov selles osaleda. Näitusekülastused ja haridusprogrammide kaudu kunstikultuuriga tutvumine. Teos, maal, skulptuur, kunstnik, autor. Visuaalne kirjaoskus. Teiste loomingu kasutamine.	Kunstiliikide <u>tutvustamine</u> <u>liikide kaupa</u> , käsiloleva töö liigitamine sobiva kategooria alla. Kunstiteoste vaatlemine fotodelt, videost, internetist, näitusel, linnaruumis või kooli ruumides. Teoste kirjeldamiseks (kirjeldamine, analüüsimine, tõlgendamine, hinnang) sobiva sõnavara arendus. <u>Visuaalne kirjaoskus.</u> Arutelud tunnis valminud tööde üle - iga laps räägib enda tööst, klassikaaslase tööst. Muuseumitunni külastus, virtuaaltuur, näituse külastus.
Tehnikad, vahendid ja materjalid		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) kasutab suunamisel õpitud tehnikaid kunstitööde loomisel ja lähiümbruse kujundamisel	Keerukamad ja pingutust nõudvad töövõtted: paberi rebimine, lõikamine joont mööda, voltimine. Kollaaž. Guašside, akvarellide, pastellide, kriitide jm joonistusvahendite kasutamine. Voolimine: ümarplastika ja	Kujutava kunsti tööd: a) maal - akvarellmaal, kattevärvidega maal (guašš, akrüül), kollaaž sh 2D ja 3D tööd kombineerimine; b) graafika (illustratsioon, kirjakunst,

	reljeef. Materjalide säästlik kasutamine. Digivahendite kasutamise: arvuti joonistamine, foto, fotokollaaž.	tarbegräafika, plakat, koomiks, pliiatsi-, söe- ja tušijoonistus);, c) skulptuur (plastika ja reljeef). Tarbekunsti valdkonna tööd, sõltuvalt kooli võimalustest: a) klaasikunst; b) tekstiilikunst; c) keraamika; d) kirjakunst (kalligraafia); e) disain. Muu visuaalkunst: a) filmikunst sh animatsioon; b) fotokunst; c) muu digitaalne loometöö.
Töökultuur		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) mõistab töövahendite säästliku kasutamise vajalikkust ja oskab seda juhendamisel rakendada 2) kirjeldab tööprotsessi, enda ja kaaslaste töid, väärtustab erinevaid lahendusi, vajaduse korral õpetaja abiga	Õpime valima eesmärgist lähtuvaid töövahendeid ja -võtteid. Õpime kirjeldama oma tööprotsessi. Õpime väärtustama enda ja kaaslaste töid ning erinevaid lahendusi. Initsiatiivi toetamine, spontaansuse ja loovuse tunnustamine.	Kuidas üht või teist materjali, töövahendit kasutada. Tööprotsessi kirjeldamine ja jälgimine (kõigepealt teeme,.... , siis lisame..... ja lõpuks või täna teeme... järgmine kord täiendame ja viimistleme). Töö hindamine, hindamise kriteeriumid, mida hindame.

	Videojuhiste järgi töötamine.	
6. KLASS		
Õpitulemused 6. klassis 1) kasutab töövahendeid ja -materjale tehnoloogiliselt õigesti, otstarbekalt ja säästvalt, kasutab juhendamisel digivahendeid; 2) planeerib juhendamisel etteantud tööülesande protsessi ja teeb kavandi järgi valmis töö kas individuaalselt või gruppitööna, võimaluse korral projektiõppe raames; 3) töötab lihtsama videojuhendi järgi ja pildistab oma tööetappe ja/või valmis tööd; 4) kujutab temaatilistes töödes värvide abil tegevuse aega ja kohta; 5) väljendab kujutatava suuruse muutumise abil selle paiknemist pildiruumis ees- ja tagapool; 6) arvestab juhendamisel ja näidise abil inimese täisfiguuri kujutamisel pea suurust ja jalgade pikkust terve kehapikkuse suhtes, näo kujutamisel silmade asukohta; 7) kasutab juhendamisel lihtsamaid kujunduspõhimõtteid erinevate graafilise disainiga seotud tööde (logod, pakendid, nimed jms) loomisel; 8) tunneb ja oskab kasutada õpitud kunstialaseid mõisteid (skulptuur, maal, graafika jms); 9) väärtustab kunsti enda isikupära ja emotsioonide väljendusvahendina, väärtustab ka teiste loomingut.		
Kujutamise- ja vormiõpetus		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) arvestab juhendamisel ja näidise abil inimese täisfiguuri kujutamisel pea suurust ja jalgade pikkust terve kehapikkuse suhtes 2) näo kujutamisel arvestab silmade asukohaga 3) loob kujutatavale sisult ja vormilt sobiva tausta	Inimeste, esemete ja looduse kujutamisel õpime kujutatava iseloomulike tunnuseid esile tooma (sh karakter). Inimese kujutamisel proportsioonidega arvestamine. Figuuride joonistamisel õpime kasutama liikumisjooni.	Mõõtmistehnikate õppimine: mõõteriistad, abivahendid, mõõdu võtmine, mõõtude võrdlemine, keskpunkt. Inimese kujutamine: erinevad poosid, erinevas eas, erinevates keskkondades. Lindude, loomade, taimede kujutamine neile iseloomulikus keskkonnas ja iseloomulike värvide vm

	Erinevad keskkonnad ja nende kujutamine. Ruumiline kujutamine tasapinnal.	detailidega. Erinevate keskkondade kujutamine: looduslik, tehiskeskkond, linnaruum, puhkeala, töökeskkond, veekeskkond, õhuruum jne. Ruumi kujutamine, kolmemõõtmelisus: pikkus, laius, kõrgus.
Värvusõpetus		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) kujutab temaatilistes töödes värvide abil tegevuse aega ja kohta	Värviring: vastandvärvid, lähisvärvid ja värvide harmoonia. Toon-toonis värvimine. Värvitaju arendamine (varjutamine). Värvide abil aja kujutamine (aastaaeg, ööpäeva tsükkel). Värvidega olulise info rõhutamine.	Värvipaleti joonistamine kolme põhivärvi abil eeskujuks värviring. Värvuste nimetused nt magentapunane, maasikapunane, korallpunane jne). Vastandvärvipaaridega pildi värvimine ja värvitasakaalu saavutamine. Värviüleminekute (ühelt värvilt teisele) kasutamine värvimisel.
Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) väljendab kujutatava suuruse muutumise abil selle paiknemist pildiruumis ees- ja tagapool	Horisontaaljoon taeva ja maa rõhutamiseks. Kujutatava suurus pildiruumi sees. Ühe koondumispunktiga	Paigutuste läbimängimised detailidega paberil või muul taustal, fotod erinevatest paigutustest. Kuubi joonistamine

	perspektiiv. Tööd joonlaua ja sirkliga, geomeetrilised elemendid.	frontaalperspektiivist (<u>näide</u>). Erinevate teoste kirjeldamine kompositsiooni elementide kaudu (esiplaanil on, selle taga on....., paremal asub..., puu katab osaliselt maja jne).
Kujundamis- ja kirjaõpetus		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) kasutab juhendamisel lihtsamaid kujunduspõhimõtteid erinevate graafilise disainiga seotud tööde (logod, pakendid, nimed jms) loomisel 2) märkab kujunduselemente keskkonnas	Õpime lihtsamaid kujunduspõhimõtteid erinevate graafilise disainiga seotud tööde (logod, pakendid, nimed jms) loomisel. Tarbekunst - mudelite loomisel lähtutakse otstarbest, materjalist, tehnoloogiast ja ilumõistest. Teksti kasutamine loovtöös. Teksti illustreerimine ka digitaalseid vahendeid kasutades.	Arutelud ja näited disaini erinevate valdkondade kohta: tootedisain, moedisain, veebidisain, graafiline disain jne) Kujundusgraafika tööd raamat, ajaleht, plakat, reklaamid, pakend, kaubamärk logo. Pakendite voltimine ja tähtpäevale vastav kaunistamine. Kalligrammide joonistamine (fantaasiakiri).
Kunstikultuur		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) tunneb ja oskab kasutada õpitud kunstialaseid mõisteid (skulptuur, maal, graafika jms) 2) mõistab originaali, reproduktsiooni ja võltsingu olemust, vajadusel abiga 3) väärtustab kunsti enda	Eesti kunsti tähtteosed. Kaasaegne kunst ja installatsioon. Huvitavad funktsionaalsed ja dekoratiivsed objektid, märgid ja kirjad linnaruumis (sh graffiti).	Kunstiliikide <u>tutvustamine</u> <u>liikide kaupa</u> , tööde liigitamine sobiva kategooria alla, reproduktioonide maalimine. Kunstiteoste vaatlemine fotodelt, videost, internetist, näitusel, muuseumitund,

isikupära ja emotsioonide väljendusvahendina	Filmide, arvutimängude, koomiksite ja reklaamide pildikeel.	virtuaaltuur, näituse külastus, linnaruumis olevate kunstiteoste uurimine. Teoste kirjeldamine õpilaste poolt (kirjeldamine, tõlgendamine, hinnang) sobiva sõnavara arendus. <u>Visuaalne kirjaoskus.</u> Võimalusel õpilaste poolt narratiivide loomine: karakter, tegevuspaik, tegelased, sissejuhatus, teema arendus, kulminatsioon, lahendus (koomiks, animatsioon). Arutelud tunnis valminud tööde üle - iga laps räägib enda tööst, klassikaaslase töödest, õpilastega koos näituste ülespanek.
Tehnikad, vahendid ja materjalid		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) loob eri vahenditega mitmesuguseid pinnamustreid 2) teeb kollaaži 3) oskab kasutada oma loominguliseks tegevuseks digivahendeid 4) kasutab töövahendeid ja -materjale tehnoloogiliselt õigesti, otstarbekalt ja säästvalt	Segatehnikad: erinevate tehnikate ja materjalide paindlik kasutamine. looduslikest ja tehismaterjalidest. Maalimine kattevärvide ja akvarellidega, pinnaefektide loomine. Joonistamine grafiit-, värvi-, vilt- ja pastapliiatsitega,	Kujutava kunsti tööd: 1. maal - akvarellmaal, kattevärvidega maal, kollaaž sh 2D ja 3D tööde kombineerimine, tegevusmaal, Pollocki meetod, opkunst, popkunst, grafiti; 2. graafika (illustratsioon, kirjakunst, kalligramm,

	tööd kriidi- ja õlipastellidega. Erinevate digikeskkondade kasutamine, animatsioon.	tarbegräafika, plakat, koomiks); 3. skulptuur (plastika ja reljeef, installatsioon). Tarbekunsti valdkonna tööd, sõltuvalt kooli võimalustest: 1. klaasikunst, vitraaž; 2. tekstiilikunst; 3. keraamika, mosaiik; 4. kirjakunst (kalligraafia); 5. tootedisain. Muu visuaalkunst: 1. filmikunst sh animatsioon; 2. fotokunst sh fototöötlus; 3. muu digitaalne loometöö.
--	--	---

Töökultuur

Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) planeerib juhendamisel etteantud tööülesande protsessi ja teeb kavandi järgi valmis töö kas individuaalselt või grupitööna, võimaluse korral projektõppe raames 2) töötab lihtsama videojuhendi järgi ja pildistab oma tööetappe ja/või valmis tööd 3) kasutab materjale keskkonnasõbralikult vajadusel abiga	Õpime oma tegevust kavandama ja kontrollima, valima eesmärgist lähtuvaid töövahendeid ja -võtteid. Individuaalsed ja grupitööd. Mahukamate ja pikemate (mitmetunnised) projektide kavandamine. Töökoha otstarbekas organiseerimine ja selle korrashoid. Loodust säästva tarbimise põhimõtted ja nende rakendamine oma loovtööde	Tööoskuste ja tehnikate õppimine. Materjalide tundmaõppimine. Tööde vormistamine sh korrektse etiketi lisamine töödele. Tööruumi korrashoidu tagavate reeglite tutvustamine ja nendest kinnipidamine. Ringmajanduse teemade (materjali säästlik kasutamine ja taaskasutamine) rakendamine.

	teostamisel.	
III KOOLIASTE		
Õpitulemused III kooliastmes 9. klassi lõpetaja: 1) väärtustab loomingulisust, isetegemist ja materjalide taaskasutust; 2) kasutab ja kombineerib juhendamisel traditsioonilisi ja nüüdisaegseid materjale ning töövahendeid turvaliselt ja otstarbekalt; 3) kasutab suunamisel ainealast teabekirjandust ja vastavaid veebilehti; 4) jälgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid; loeb ja mõistab etiketil, skeemil, juhendil olevat teavet ja juhindub sellest; mõistab tingimärke ja oskab leida veebist vajalikku infot, vajaduse korral abiga; 5) käitub füüsilistes ja digitaalsetes kultuurikeskkondades turvaliselt, arvestab visuaalseid kujutisi luues ja kasutades autorsusega; 6) taotleb tööde omanäolisust, loob juhendamisel kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid nii spontaanselt kui ka teadlikult kavandades, valib ja rakendab loomisprotsessi käigus sihipäraselt materjale, tehnikaid, töövõtteid ja kompositsiooni põhimõtteid; võimaluse korral eksponeerib ja esitleb oma töid põhjendatult; 7) analüüsib vajaduse korral abiga kunstiloomingu erinevaid avaldumisvorme (kunst, meedia ja reklaam, visuaalsed objektid), arutleb nende üle, seostab kunste ja kunsti teiste valdkondadega, ühiskonna muutustega üldisemalt; 8) tunneb rõõmu loomingulisest ja käelisest tegevusest ning eneseväljendusest; 9) kujutab ja kujundab esemeid, olendeid, sündmusi jmt nii vaatluste kui ka oma ideede põhjal, kasutades visuaalse kompositsiooni baasoskusi; 10) mõistab loomingulise tegevuse võimalusi iseenda ja oma emotsioonide väljendamise vahendina, väärtustab loomingulisi tegevusi igapäevaelu rikastajana.		
7. KLASS		
Õpitulemused 7. klassis: 1) leiab vaatluse ja võrdlemise teel kujutatava olulisi tunnuseid ning väljendab neid temaatilistes töödes; 2) oskab segada ja kasutab maalimisel värvide erinevaid toone; 3) oskab juhendamisel kasutada töös ühe-punkti-perspektiivi; 4) loob erinevate vahenditega mitmesuguseid pinnamustreid;		

- 5) kasutab digivahendeid ja digikeskkondi, vajaduse korral abiga;
- 6) oskab juhendamisel kombineerida omavahel erinevaid materjale, sh kollaažina;
- 7) tunneb ära ja liigitab vaadeldud kunstitöid (skulptuur, maal, arhitektuur, graafika);
- 8) mõistab originaali, reproduktsiooni ja võltsingu olemust (sh digikunstis) ning autoriõiguste olemust ja tähendust;
- 9) märkab ja kirjeldab kujunduselemente ümbritsevas keskkonnas.

Kujutamise- ja vormiõpetus

Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) inimeste, esemete ja looduse kujutamisel oskab olulisi detaile esile tõsta, oskuste piires arvestab proportsioonidega kujutamisel 2) oskab inimesi kujutada erinevates ametites sobiva tausta ja ametile omaste detailidega 3) figuuride joonistamisel oskab märgata selle liikumisjooni ja kasutama neid 4) oskuste piires kujutab ruumilisi vorme tasapinnal 5) oskab erinevate joonte ja mustritega luua eriilmelisi pindu	Inimese kujutamine - proportsioonide ja kujutatava iseloomulike tunnuste esiletoomine. Inimese erinevates rollides kujutamine (ametid, tööasendid jne). Ruumilisuse kujutamine (risttahukas, püramiid, silinder, kera). Op-kunsti teemade käsitlemine. Valguse ja varjuga arvestamine joonistamisel. Ümbritseva keskkonna kujutamine (siseruumid, väliskeskkond, linnaruum, loodus).	Mõõtmistehnikate õppimine: mõõteriistad, abivahendid, mõõdu võtmine, mõõtude võrdlemine, keskpunkt. Inimese kujutamine: erinevad poosid, erinevas eas, erinevates keskkondades. Lindude, loomade, taimede kujutamine neile iseloomulikus keskkonnas ja iseloomulike värvide vm detailidega. Erinevate keskkondade kujutamine: looduslik, tehiskeskkond, linnaruum, puhkeala, töökeskkond, veekeskkond, õhuruum jne. Ruumi kujutamine, kolmemõõtmelisus: pikkus, laius, kõrgus. Opkunsti teemalised praktilised tööd.
Värvusõpetus		

Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) oskab kasutada värviringi oma loovtöö värviskeemi kokkupanekuks: vastandvärvid, lähisvärvid ja värvide harmoonia, toon-toonis värvimine 2) oskuste piires varjutab, et anda oma loovtööle sügavust 3) oskab värvidega rõhutada olulist 4) oskab värvide ja varjutusega luua eriilmelisi pindu	Värviring: vastandvärvid, lähisvärvid ja värvide harmoonia. Toon-toonis värvimine. Värvitaju arendamine (varjutamine). Värvidega olulise info rõhutamine.	Värvipaleti joonistamine kolme põhivärvi abil eeskujuks värviring. Värvuste nimetused nt magentapunane, maasikapunane, korallpunane jne). Vastandvärvipaaridega pildi värvimine ja värvitasakaalu saavutamine. Värvüleminekute (ühelt värvilt teisele) kasutamine värvimisel. Monokroomne pilt.
Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) oskuste piires püüab pildile anda sügavust 2) oskab kasutada joonlauda ja sirklit ning püüab mõõtmisel olla täpne	Horisontaaljoon taeva ja maa rõhutamiseks. Ühe koondumispunktiga perspektiiv. Tööd joonlaua ja sirkliga, geomeetrilised elemendid, täpsus.	Paigutuste läbimängimised detailidega paberil või muul taustal, fotod erinevatest asenditest. Kuubi joonistamine frontaalperspektiivist. Malelaua joonistamine (näide: malelaua joonistamine.pdf). Erinevate teoste kirjeldamine kompositsiooni elementide kaudu (esiplaanil on, selle taga on....., paremal asub..., puu katab osaliselt maja jne).

Kujundamis- ja kirjaõpetus		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) oskab värvide, joonte ja mustritega luua eriilmelisi pindu 2) teab, mida tähendab disain ja disainimine 3) on harjutanud lihtsamaid kujundamisvõtteid mõne tarbeeseme kujundamisel 4) märkab kujunduselemente keskkonnas	Lihtsamad kujunduspõhimõtted erinevate graafilise disainiga seotud tööde (logod, pakendid, nimed jms) loomisel. Tarbekunst - mudelite loomisel lähtub otstarbest, materjalist, tehnoloogiast ja ilumõistest. Teksti kasutamine loovtöös, teksti illustreerimine ka digitaalseid vahendeid kasutades. Ilukiri.	Arutelud ja näited disaini erinevate valdkondade kohta: tootedisain, moedisain, veebidisain, graafiline disain jne) <u>(ATolts tegevusleht IIaste A 3.pdf)</u> . Kujundusgraafika tööd, nt raamat, ajaleht, plakat, reklaamid, pakend, kaubamärk logo. Pakendite voltimine ja tähtpäevale vastav kaunistamine. Kalligrammide joonistamine (fantaasiakiri).
Kunstikultuur		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) tunneb ja liigitab vaadeldud kunstitöid (skulptuur, maal, arhitektuur, graafika) 2) mõistab originaali, reproduktsiooni ja võltsingu olemust	Eesti kunsti tähtteosed. Opkunst ja popkunst ja installatsioon. Huvitavad funktsionaalsed ja dekoratiivsed objektid, märgid ja kirjad linnaruumis (sh graffiti). Vestlused lihtsamatel kunstiga seotud teemadel seal hulgas originaalteos ja võltsing.	Kunstiliikide <u>tutvustamine liikide kaupa</u> , tööde liigitamine sobiva kategooria alla, reprod maalimine. Kunstiteoste vaatlemine fotodelt, videost, internetist, näitusel, muuseumitund, virtuaaltuur, näituse külastus, linnaruumis olevate kunstiteoste uurimine. Teoste kirjeldamine õpilaste

		poolt (kirjeldamine, tõlgendamine, hinnang) sobiva sõnavara arendus. <u>Visuaalne kirjaoskus.</u> Võimalusel narratiivide loomine: karakter, tegevuspaik, tegelased, sissejuhatuse, teema arendus, kulminatsioon, lahendus (koomiks, animatsioon, Arutelud tunnis valminud tööde üle - iga laps räägib enda tööst, klassikaaslase töödest, õpilastega koos näituste ülespanek.
Tehnikad, vahendid ja materjalid		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) loob eri vahenditega mitmesuguseid pinnamustreid; teeb kollaaži	Segatehnikad: erinevate tehnikate ja materjalide paindlik kasutamine. looduslikest ja tehismaterjalidest. Maalimine kattevärvide ja akvarellidega, pinnaefektide loomine; Joonistamine grafiit-, värvi-, vilt- ja pastapliiatsitega, tööd kriidi- ja õlipastellidega. Erinevate digikeskkondade kasutamine, animatsioon. Filmide, arvutimängude,	Kujutava kunsti tööd: a) maal - akvarellmaal, kattevärvidega maal, kollaaž sh 2D ja 3D tööde kombineerimine, tegevusmaal, b) Pollocki meetod, opkunst, popkunst, grafiti; c) graafika (illustratsioon, kirjakunst, kalligramm, tarbegräafika, plakat, koomiks); d) skulptuur (plastika ja reljeef, installatsioon). Tarbekunsti valdkonna tööd,

	koomiksise ja reklaamide pildikeel.	sõltuvalt õpetaja oskustest ja kooli võimalustest: a) klaasikunst, vitraaž; b) tekstiilikunst; c) keraamika, mosaiik; d) kirjakeel (kalligraafia); e) tootedisain. Muu visuaalkunst: a) filmikunst sh animatsioon; b) fotokunst sh fototöötlus; c) muu digitaalne loometöö.
Töökultuur		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) planeerib juhendamisel etteantud tööülesande protsessi ja teeb kavandi järgi valmis töö kas individuaalselt või gruppitööna, võimaluse korral projektõppe raames 2) töötab lihtsama videojuhendi järgi ja pildistab oma tööetappe ja/või valmis tööd 3) kasutab materjale keskkonnasõbralikult vajadusel abiga	Tegevuse kavandamine ja kontrollimine. Eesmärgist lähtuvate töövahendite ja -võtete valimine; Individuaal ja gruppitööd; Tööde vormistamine. Mahukamate ja pikemate (mitmetunnised) projektide kavandamine. Töökoha otstarbekas organiseerimine ja selle korrashoid. Loodust säästva tarbimise põhimõtted ja nende rakendamine oma loovtööde teostamisel. Autoriõigus.	Tööoskuste ja tehnikate õppimine. Materjalide tundmaõppimine. Tööde vormistamine sh korrektse etiketi lisamine töödele. Oma tööprotsessi reflektatsioon. (<u>Kunstiteose ja tööprotsessi analüüsi toetavad küsimused.pdf</u>). Tööruumi korrashoidu tagavate reeglite tutvustamine ja nendest kinnipidamine. Ringmajanduse teemade (materjali säästlik kasutamine ja taaskasutamine) rakendamine. Ettevõtlikkuspädevuse

		rakendamine kunstitundides.
8. KLASS		
Õpitulemused 8. klassis: 1) kavandab ja teostab suunamisel kunstitöö, valib selle valmistamiseks sobivad materjalid ja töövahendid; 2) oskab juhendamisel loomeprotsessis omavahel kombineerida erinevaid materjale ja tehnikaid (mixed-meedia, kollaaž, installatsioon); 3) leiab vaatluse ja võrdlemise teel inimese näoilmeid ja emotsioone kõige enam iseloomustavaid tunnuseid ning väljendab neid temaatilistes töödes; 4) kasutab juhendamisel kahe-punkti-perspektiivi; 5) eristab ja kasutab õpetaja suunamisel pildi maalimisel koloriiti, andmaks edasi pildil kujutatu õhkkonda, oskab seda kirjeldada, vajaduse korral abiga; 6) kasutab juhendamisel graafilise disaini võimalusi (kirjakunst, ornament, logo, pakendi disain) nii traditsiooniliste kui ka digitaalsete vahenditega, lähtudes kompositsiooni põhialustest; 7) tunneb erinevaid kultuurinähtusi ja kunstiliike: etenduskunst, tants ja liikumine, tarbekunst, animatsioon, performance, installatsioon, tänav- ja maastikukunst jne; 8) teeb omal valikul või õpetaja juhendamisel jõukohase pikkusega kirjaliku töö või esitluse kunstiliigi või kultuurinähtuse kohta individuaalselt või grupitööna; 9) suudab, vajaduse korral õpetaja suunamisel, valida sobivaid vahendeid oma loominguliste ideede teostamiseks, soovitatavalt ka koolivälistes keskkondades.		
Kujutamise- ja vormiõpetus		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) oskab märgata inimese karakteristikuid ja võtab seda arvesse inimese kujutamisel	Inimese kujutamine eri vanuses, meeleolus, asendis, tegevuses ja keskkonnas. Taimede ja loomade kujutamine, plastika. Geomeetrilised kujundid Pinna struktuurid. Skulptuur (savi, kips, plastiliin, vaha, pabersavi)	Mõõtmistehnikate kordamine: mõõteriistad, abivahendid, mõõdu võtmine, mõõtude võrdlemine, keskpunkt. Inimese kujutamine: erinevad poosid, erinevas eas, erinevates keskkondades. Erinevate näoilmetega inimeste kujutamine.

	jne). Opkunst;, pop-kuns	Opkunsti teema praktilised tööd. Popkunsti valdkonna tööd. Skulptuuri loomine.
Mõisted: mõõtmine, figuur, proportsioon, detail, isikupära, liikumisjoon, tasapind, ruumilisus, vari, näoilme põhikarakteristikud, näolihased, miimika, tekstuur, geomeetria, opkunst, illusioon		
Värvusõpetus		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) oskab oma loovtööks kokku panna sobiva värviskeemi	Värviring, värvide nägemine, valgus. Värvide ajalugu: keele, värvi ja kultuuri suhted. Isikupärane koloriit (isiklik värvipalett). Kunstiteose kirjeldamine. Varjutamine.	Isikupärase värviskeemi kokkupanemine. Kunstiteose koloriidi kirjeldamine. Vastand- ja harmooniliste värvidega harjutused, loovtööde taustade värvimine. Lihtsate geomeetriliste kehade kujutamine varju abil (kera, kuup). Näide
Mõisted: koloriit, värviring, värviskeem, värvide tuhmistamine, monokroomsus, harmoonia, läige, täisvari, poolvari		
Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) kasutab võimete piires kompositsiooni- ja proportsioonireegleid oma loovtöö tegemisel	Kuldlõige ehk kolmandiku reegel. Esemete 3D kujutamine. Horisondijoon ja koondumispunkt. Linnu- ja konnaperspektiiv.	Erinevate kompositsiooniskeemide joonistamine (lihtsad kujundid; kuup, kera jne). Kunstiteoste uurimine kompositsiooni vaatenurgast.

		Kuldlõike ruudustiku kasutamine maastiku joonistamisel.
Mõisted: kuldlõige, horisontaal, vertikaal, koondumispunkt, linnu- ja konnaperspektiiv		
Kujundamis- ja kirjaõpetus		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) kujundab digivahendeid kasutades esitluse enda huvist lähtuvast või õpetaja ette antud teemal 2) kujundab ornamenti (sh rahvuslikku), nimetab selle traditsioonilisi ja nüüdisaegseid kasutusvõimalusi	Teksti kujundamine (kalligraafia kaartidel, kirjaoptika), initsiaal. Rahvuslik ornament, sümbolid ja tähendused, lilltikand kunstis. Ilukiri, kalligramm, kirjaoptika. Infograafia. Logo ja kaubamärk.	Esitluse loomine. Initsiaali loomine. Laisule või kalligraafia markeriga ornamentide loomine. Peremärk, ruunimärgid. Rahvariiete tikandite ainetel ornamendi loomine. Lilltikandi kasutamine kunstis.
Mõisted: kalligraafia, kirjaoptika, initsiaal, ornament, sümbol		
Kunstikultuur		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) eristab kunstiliike (nt. visuaalne kunst, muusika, liikumine) ja kultuurinähtusi (sh karikatuur, grafiti) 2) on külastanud muuseume ja galeriisid 3) teab mõnda Eesti kunstnikku ja tunneb ära tema teoseid	Eesti kunst ja maailma kunst. Kunstistiilid ja -voolud, kunstiliikide omavaheline lõiming (etenduskunst, film), performance. Kultuuride erinevuste tajumine ja väärtustamine. Kultuuriväärtuste hoidmine.	Kunstiliikide tutvustamine liikide kaupa , tööde liigitamine sobiva kategooria alla, reprobe maalimine. Kunstiteoste vaatlemine fotodelt, videost, internetist, näitusel, muuseumitund, virtuaaltuur, näituse külastus, linnaruumis olevate

		kunsteoste uurimine. Teoste kirjeldamine õpilaste poolt (kirjeldamine, tõlgendamine, hinnang) sobiva sõnavara arendus. Visuaalne kirjaoskus Arutelud tunnis valminud tööde üle - iga laps räägib enda tööst, klassikaaslase töödest, õpilastega koos näituste ülespanek.
Mõisted: kunstižanr, portree, natüürmort, vaade, linnavaade, maastikuvaade, interjäär ; visuaalkunsti liigid: kujutav kunst, tarbekunst, keraamika, maalikunst, graafika, fotograafia, skulptuur; kirjandus, etenduskunstid, arhitektuur, filmikunst, performance, koomiks, kultuuriväärtus		
Tehnikad, vahendid ja materjalid		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) kasutab õpitud tehnikaid, töömaterjale ja -vahendeid oma loovtöodes 2) oskab kasutada oskuste piires lihtsamaid digikeskkondi oma loovtööde teostamiseks	Segatehnikad: erinevate tehnikate ja materjalide paindlik kasutamine. Materjalide tundmine (nii looduslikud, kui tehismaterjalid,). Maalimine kattevärvide ja akvarellidega, pinnaefektide loomine. Joonistamine grafiit-, värvi-, vilt- ja pastapliiatsitega, tööd kriidi- ja õlipastellidega. Skulptuur (savi, kips, plastiliin, vaha, pabersavi,	Erinevate vahenditega maalimine: - guašid; - akrüül; - õlivärvid; - akvarellid - kriidipastellid(kuivpastell; - õlipastellid. Erinevate vahenditega joonistamine: - grafiitpliiatsid; - värvipliiatsid; - viltpliiatsid; - pastapliiatsid; - süsi või söepliiats.

	soolataigen, jne). Erinevate digikeskkondade kasutamine, animatsioon, film.	Lihtsa animatsiooni loomine. Tööd segatehnikates. Skulptuur
Mõisted: looduslikud materjalid, tehismaterjalid, kattevärv, akvarellid, kriidipastell, õlipastell, pinnaeffekt, animatsioon, film		
Töökultuur		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) suudab panustada ühistööde tegemisse 2) oskab suunavate küsimuste abil hinnata enda kunstipädevusi (suudab oskuste kohta reflekteerida enam kui "ma ei oska joonistada") 3) väärtustab kunstiloomingut sh enda ja kaaslaste töid	Koostöö tegemine ühise tulemuse nimel, üksteisega arvestamine, kompromisside saavutamine, samas ka erilise esiletoomine. Kunstitegevuste kaudu oma võimete tundmaõppimine ja arendamine.	Ühistööd. Näituse loomine. Näituse külastus. Tööde üle arutamine. Emotsioonide ja tunnete maandamine kunstitegevuste kaudu.
Mõisted: individuaalne omapära, kunstiteose lugu, kunstivahend, koloriit, kompositsioon, valgus		
9. KLASS		
Õpitulemused 9. klassis 1) kasutab õpitud tehnikaid, töövahendeid ja materjale, järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid; 2) kasutab õpitud kujutamise, kujundamise ja esitlemise viise, sh digivahendeid, järgib autorikaitse reegleid; 3) oskab oma võimete kohaselt kujutada inimest eri vanuses, meeleolus, asendis, tegevuses ja keskkonnas, oskab juhendamisel ka natuurist joonistada (nt visandada); 4) teab ja kasutab suunamisel peamisi kompositsiooni- ja proportsioonireegleid; 5) kirjeldab kunstiteoseid õpitud teadmiste ja oskuste piires, põhjendab oma eelistusi ja		

arvamusi;

6) teadvustab kultuurinähtuste ja erinevate kunstiliikidega seotud võimalusi vaba aja sisukaks veetmiseks nii tarbija kui ka loojana;

7) käitub füüsilistes ja digitaalsetes kultuurikeskkondades turvaliselt ja eetiliselt, arvestab visuaalseid kujutisi luues autorsusega;

8) analüüsib kunsti erinevaid avaldumisvorme (sh meedia ja reklaam), seostab kunste ja kunsti teiste eluvaldkondadega ning ühiskonna muutustega, vajaduse korral abiga;

9) oskab anda hinnangut enda ja teiste loomingule ja seda põhjendada, vajaduse korral abiga;

10) on teadlik loomingulise tegevuse, sh kunsti terapeutilisest toimest.

Kujutamise- ja vormiõpetus

Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) oskab märgata inimese karakteristikuid ja võtab seda arvesse inimese kujutamisel	Inimese kujutamine erinevates ametites, tegevuses ja keskkonnas. Detailne joonistamine (esemed, taimed, loomad). Kujutav ja abstraktne kunst. Pinna struktuurid. Skulptuur, ruumiline objekt, installatsioon. Opkunst, popkunst, digikunst.	Inimeste kujutamine erinevates ametites, vastavalt ametile riietuse, töövahendite ja töökeskkonna kujutamise. Ruumi kujutamine nt töökeskkond, linnaruum, looduskeskkond, kodu, kool. Ruumi planeeringu uurimine, keskkonnanähtuste märkamine: valgus, heli, sisustus, kliima, lõhn. Erinevate pinnastruktuuride märkamine. Klassikaline skulptuur, installatsioon, vormimängud. Op- ja popkunsti teemalised loovtööd. Digikunst - arvutijoonistused, animatsioon, film.

Mõisted:

- eriala, amet, detail, struktuur, töökeskkond, looduskeskkond, taies, objekt, installatsioon

VÄRVUSÕPETUS		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) oskab oma loovtööks kokku panna sobiva värviskeemi	Värvide ajalugu: keele, värvi ja kultuuri suhted. Kunstiteose kirjeldamine värvide põhjal. Värvimängud (segamine, küllastus, harmoonia, perspektiiv jne). Värviefektid: värvikülastus ja kontuurid, pimestav valgus. Värvipsühholoogia, värvi funktsionaalsus.	Värvide segamine kolmest põhivärvist, valgest ja mustast. Arutelud kunstiteoste üle, rõhuga värvide kasutus. Arutelud ja praktilise tööd värvide mõju kohta inimesele. Värv kui funktsionaalne infokandja. Värvimängud op- ja popkunsti töödes.
Mõisted: küllastus, kontuur, kontrast, harmoonia, vastandumine, perspektiiv, värvipsühholoogia		
Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) kasutab võimete piires kompositsiooni- ja proportsioonireegleid oma loovtöö tegemisel	Pildi kuldlõige. Sümmeetria ja asümmeetria. Horisontaaljoon, ühe punkti perspektiiv. Suurussuhted, kohasuhted, arvsuhted. Värviperspektiiv ja õhuperspektiiv.	Lihtsama kujuga esemete või geomeetriliste kujunditega olukordade läbimäng ja erinevate olukordade kujutamine. Maastike joonistamine ja maalimine. Soojade ja külmade ning selgete ja häguste värvide kontrastide maalimine.
Mõisted: kuldlõige, suurussuhted, kohasuhted, arvsuhted, värviperspektiiv, õhuperspektiiv, pildiseeria,		

eskiis		
Kujundamis- ja kirjaõpetus		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) oskab kujundada digivahendeid kasutades esitluse enda huvist lähtuvast või õpetaja ette antud teemal 2) oskab kirja kasutada kujundamisel	Teksti kujundamine (kalligraafia kaartidel), kirjaoptika. Digitaalsed kujundamisprojektid (kollaažid, esitlused, plakatid jne). Digimeedia: reklaam. Animatsioon ja filmikunst.	Tekstide kujundamine: koomiksrite joonistamine või illustratsioon. Tähtpäevaliste kaartide ja digitaalsete sõnumite loomine. Gif laiendiga piltide, animatsioonide ja videoklippide loomine.
Mõisted: kalligraafia, kollaaž, digimeedia, reklaam, meem		
Kunstikultuur		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) on külastanud muuseume ja galeriisid ning mõistab nende olulisust kultuuriväärtuste eksponeerimisel, hoidmisel ja säilitamisel 2) teab mõnda Eesti kunstnikku ja tunneb ära tema teoseid 3) oskab kirjeldada kunstniku tööülesandeid ja sõnastada tema rolli ühiskonnas 4) oskab kunstiteost suunavate küsimuste abil mõtestada ja teadmiste piires ühiskonnas toimuva või toimunuga	Eesti kunst ja maailma kunst. Kultuuride erinevuste tajumine ja väärtustamine. Kultuuriväärtuste hoidmine. Kunsti seostamine teiste eluvaldkondade ning ühiskonna muutustega. Kunstniku elukutse ja kunstidega seonduvad erialad. Muuseumide ja galeriide funktsioonid (tutvustamine, uurimine, säilitamine,	Kunstikogude ja teoste vaatamine ja arutelud. Muuseumikülastused ja haridusprogrammide uurimine. Kunstiteoste jõukohane interpreteerimine. Kunstivaldkonna ametid.

seostada	restaureerimine). Autorlus ja kunstiteoste väärtus.	
Mõisted: autor, teose kasutaja, kunstikoguja, kultuuriväärtus, restaureerimine, (kunsti) hoiustamine ja säilitamine, publikuprogramm, galerii, ateljee, stuudio, kunsti valdkonna erialadega seotud sõnavara ja mõisted: kuraator, koguhoidja, haridusprogrammi koordinaator, varahoidja, restauraator		
Tehnikad, vahendid ja materjalid		
Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) kasutab õpitud tehnikaid, töömaterjale ja -vahendeid oma loovtöös 2) oskab nimetada tuntumaid loodus-ja tehismaterjale 3) oskab kasutada oskuste piires lihtsamaid digikeskkondi esitluste või oma loovtööde eksponeerimiseks	Segatehnikad: erinevate tehnikate ja materjalide paindlik kasutamine. Materjalide tundmine (nii looduslikud, kui tehismaterjalid,). Maalimine kattevärvide ja akvarellidega, pinnaefektide loomine. Joonistamine grafiit-, värvi-, vilt- ja pastapliiatsitega, tööd kriidi- ja õlipastellidega. Erinevate digikeskkondade kasutamine, animatsioon, esitus, film.	Erinevate vahenditega maalimine: - guašid; - akrüül; - õlivärvid; - akvarellid; - kriidipastellid(kuivpastell; - õlipastellid. Erinevate vahenditega joonistamine: - grafiitpliiatsid; - värvipliiatsid; - viltpliiatsid; - pastapliiatsid; - sõe või sõepliiatsitega. Lihtsa animatsiooni loomine. Tööd segatehnikates. Skulptuur.
Mõisted: looduslikud materjalid, tehismaterjalid, kattevärvid, akvarellid, kriidipastell, õlipastell, pinnaeffekt, animatsioon, film.		
Töökultuur		

Õpitulemused	Õppesisu ja põhimõisted	Praktilised tööd
1) suudab panustada ühistööde tegemisse 2) oskab suunavate küsimuste abil hinnata enda kunstipädevusi (suudab oskuste kohta reflekteerida enamat kui "ma ei oska joonistada") 3) väärtustab kunstiloomingut, sh enda ja kaaslaste töid	Koostöö tegemine ühise tulemuse nimel, üksteisega arvestamine, kompromisside saavutamine, samas ka erilise esiletoomine. Kunstitegevuste kaudu oma võimete tundmaõppimine ja arendamine.	Individuaal- ja ühistööd. Tööde vormistamine ja näituste väljapanek. Näituse külastus; Teoste ja tööprotsessi analüüs (<u>Kunstiteose ja tööprotsessi analüüsi toetavad küsimused.pdf</u>); Emotsioonide ja tunnete maandamine kunstitegevuste kaudu.
Mõisted: individaalne omapära, kunstiteose lugu, kunstivahend, koloriit, kompositsioon, valgus		

2.4. MUUSIKA, LIHTSUSTATUD ÕPPEKAVA

2.4.1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Muusikaõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) tunneb rõõmu muusika kuulamisest ja musitseerimisest;
- 2) tunneb huvi muusika vastu, kuulab erinevat muusikat;
- 3) julgeb muusika saatel liikuda ja kaaslastele esineda;
- 4) kirjeldab kuulatud muusikat, väljendab muusikaalastes vestlustes oma eelistusi ja arvamusi, kasutades õpitud sõnavara;
- 5) väärtustab muusikat ja muusikategevust inimese, kultuuri ja igapäevaelu rikastajana.

2.4.2. Õppetegevuse kirjeldus arenguperioodide kaupa

Õppetegevus 1.–2. klassis

1.–2. klassi muusikaõpetuses on olulisel kohal vaba emotsionaalne eneseväljendus, rõõm muusikast. Seda arendatakse eri viisil musitseerides – lauldes, pilli mängides, muusika saatel liikudes. Ühiselt tegutsedes kujundatakse eri sotsiaalseid oskusi: üksteise kuulamine, lihtsatele küsimustele vastamine, koos musitseerimine jms. Sellel kooliastmel on muusikaõpetuses oluline roll laulumängudel. Muusikatunnis õpitud laulumänge ja liisusalme soovitatakse kasutada ka teistes ainetundides ning klassi- ja koolipidudel. Muusikatundides pööratakse tähelepanu helide, müra ja kõne eristamisele. Praktilise tegevuse käigus tekitatakse ise mitmesuguseid helisid vahendite ja/või oma häälega.

Õpetaja suunamisel kuulatakse eri rütmis ja tempos muusikapalu; tutvutakse kiire ja aeglase, rõõmsa ja kurva muusikaga. Helivältusi väljendatakse koostegevuses õpetajaga konkreetsete ja mõistetavate rütmisõnadega, meloodia kõrguse muutusi tähistatakse käeliigutustega. Muusikaõpetuse kaudu koordineeritakse liigutusi, arendatakse rütmitunnet, silma ja käe koostööd.

Õppetegevus 3.–5. klassis

3.–5. klassi muusikaõpetuses on olulisel kohal laulmine ning muusika rütmis liikumine (liigutused kehaga, käega, liikumine ruumis). Eesmärgiks on hoida ning suurendada huvi ja soovi muusikalistes tegevustes osaleda. Ühise musitseerimise kaudu arendatakse õpilaste rütmitunnet, silma ja käe koostööd, liigutuste koordineerimist; kujundatakse muusikalise eneseväljendamise julgust ja oskusi, suhtlemis- ja koostööoskusi. Laulude valikul arvestatakse õpilaste kõne mõistmise taset ning võimalikke hääldusprobleeme. Laulmisel rõhutatakse täpset ja selget diktsiooni, välditakse ülikiiret artikuleerimist vajavaid laule. Õpilased omandavad mõne pilli esmased mänguvõtted.

Õppetegevus 6.–7. klassis

6.–7. klassi õppetegevuses tuginetakse omandatud teadmistele ja oskustele. Esmane on positiivsete emotsioonide saamine muusika tegemisest või kuulamisest. Arendatakse õpilaste rütmis- ja meloodiataju, muusikalist maitset, silmaringi, esinemisjulgust, suhtlemis- ja koostööoskusi. Õpetaja suunamisel kuulatakse tundides ühiselt erineva raskuse ja keerukusega muusikat. Pööratakse tähelepanu ka rahvusmuusikale, kujundatakse hoiakut seda hoida. Arendatakse oskust väärtustada enda ja teiste loomingut, samuti kultuurisündmusi (sh virtuaalseid) ja nendel osalemist. Kujundatakse oskust väljendada oma arvamusi ja eelistusi ning sallivat suhtumist erinevustesse.

Õppetegevus 8.–9. klassis

8.–9. klassis arendatakse jätkuvalt õpilaste individuaalseid muusikalisi võimeid ja huvisid, võimaldatakse erinevaid esinemiskogemusi (laulmine ja pillimäng; esinemine solistina, ansamblis, kooris). Õpilastele tutvustatakse eri ajastute muusikat, tuntumaid heliloojaid ning dirigente Eestis. Õpitakse tundma muusika eri žanre, kirjeldama kuulatud muusikat ning väljendama oma arvamusi ja eelistusi. Arendatakse oskust väärtustada enda ja teiste loomingut, Eesti muusikapärandit ja kaasaegset muusikat. Olulisel kohal õppetegevuses on kontserdi-, teatri- ja muuseumikülastused (sh virtuaalsed).

2.4.4. Üldpädevuste kujundamine muusika õppes

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Muusika ühena kunstiainetest on otseselt seotud kultuuri, selle mitmekesisuse, loomise ja loodu väärtustamisega. Muusika tegemise ja kuulamise käigus ning muusika üle arutledes süvendatakse teadmisi eesti kultuurist ja muusikast, avardatakse maailmapilti, tutvutakse teiste rahvaste kultuuri ja eluviisiga. Esimeses kooliastmes keskendutakse eesti kultuurile - meie tavad ja kombed ning nendega seotud repertuaar (rahvamuusika - rahvalaul, rahvapillid, laulumängud ja rahvatantsud; kodu ja Eestimaaga seotud laulud). Teises kooliastmes laiendatakse

kultuuripilti naaberriikide omaga tutvudes, tehes seda võrdluses (mis ühesugune/ühendav ja mis erinev/omapärane) Eestiga. Kolmas kooliaste tutvub kultuuridega teistelt mandritelt, saab ülevaate sealsetest erinevatest usunditest ning muusikast. Kultuuri- ja väärtuspädevust kujundab ühislaulmine, mis ühendab omavahel eri põlvkondi ning osalemine laulupidudel. Kontsertide ja muusikaetenduste külastamine toetavad kultuuri- ja väärtuspädevuse arendamist - teiste loodust osasaamine, selle hindamine.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Muusika kui universaalne keel võimaldab üksteist tundma õppida, omavahel suhelda ja koos tegutseda. Ühislaulmine, pilling ja erinevates üritustes osalemine toetab sotsiaalsete oskuste kujunemist ja arenemist, avastatakse enda ja teiste loomingulisi ressursse, nauditakse loomevabadust ja kujunevat ühtsustunnet. Ühistegevustes on võimalik koos luua toetav, turvaline, mänguline ja loominguline keskkond ning seeläbi mõista meeskonnatöö olulisust. Sotsiaalset ja kodanikupädevust kujundatakse kõikide muusikaliste tegevuste kaudu, omandatakse meeskonnatöö oskused ja kogemused; kujundatakse ühistöö reeglid ja kokkulepped ning mõistetakse kaaslastega arvestamise ja kokkulepetest kinnipidamise tähtsust. Kultuurisündmustel osalemine süvendab kultuurilist ühtsustunnet ning erinevate kultuuride mõistmist.

Enesemääratluspädevus. Musitseerimine võimaldab avastada ja avada enda tunde- ja huvide maailma uusi tahke. Praktiliste tegevuste kaudu saab mõista ja hinnata enda muusikalisi võimeid ja oskusi, omandada esitamise, esitlemise ja esinemise oskusi. Kaasõpilaste ja õpetaja tagasiside kaudu erinevatele muusikalistele tegevustele (laulmine, pillimäng, tantsimine, omalooming) saab oma sooritust täiendada/muuta - tagasiside toetab oskuste arengut. Osalemine lauluansambelis, kooris või pilliringis, oma ja teiste oskuste jälgimine, toetab enesemääratlust ja annab ühistegevustes juurde kuuluvustunnet. Esinemised kooli- või koolivälistel üritustel panevad oskused proovile ning annavad tagasisidet. Tutvumised erinevate muusikastiilidega võimaldavad leida endale meelepärast ning ka läbi lemmikmuusika ühtekuuluvustunnet tunda.

Õpipädevus. Muusikas nagu ka teistes õppeainetes on oluline õppida õppima - kuidas samm-sammult oma tegutsemist kavandada ja olemasolevatele teadmistele ja oskustele uusi kihte juurde laduda. Laulu ja pilliloo õppimine algabki analüüsist - kui pikk, mitu salmi, kas on refrään, milliseid noodivältusi ja milliseid nelikõrgusi on kasutatud. Olukorda hinnanuna on hea teha järgnevat plaani - kas alustada sõnade lugemisest, viisi õpetuses või hoopis teha selgeks refrään. Muusika õppimist on hea teha koos, kuid see nõuab ka individuaalset tööd ja harjutamist - enda õppe kavandamist ja teostamist. Tagasiside, enda ja teiste tegevuse analüüs aitavad saada ülevaadet olukorrast.

Suhtluspädevus. Muusika võimaldab suhtlemist nii sõnadega kui ka mittemitverbaalselt - helide keeles. Suhtluspädevust rakendatakse algklassides erinevate laulude, laulu- ja ringmängude õppimise kaudu, kus õpilane harjutab mängides selget ja viisakat eneseväljendust ning turvalist suhtlemist kaasõpilastega. Vanemates klassides on tähtsal kohal kultuuride, heliloojate ja teoste üle arutlemine,

oma kogemuse ja arvamuse jagamine kaasõpilastega. Õpitakse oma seisukohti viisakalt väljendama ning teiste arvamust ja väärtusi aktsepteerima. Suhtluspädevuse kujunemisele aitab kaasa aktiivne osalemine kooli kooris.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus. Muusika ja matemaatika on omavahel tihedas ühenduses - mõlemas tuleb arvutada ja tegeleda andmetega. Suuresti põhineb helide pikkuse/kestvuse jaotussüsteem matemaatil - helivälvuste arvulised/murdarvulised nimetused (veerand-, pool-, kaheksandiknoot jt). Taktimõõtu muusikas tähistatakse enamasti murdarvuna ($\frac{2}{4}$ polka, $\frac{3}{4}$ valss), esitamise kiirust ehk tempot numbriga (mitu lööki minutis). Muusikas peab teadma rütmide pikkust, et osata neid sobitada taktimõõduga ning täita taktid vajaliku arvu rütmidega korrektse noodikirja jaoks - arvandmete kogumine ja korrastamine.

Loodusteaduste pädevus kujundab oskust mõista heli tekkimist/tekitamist, heli omadusi, helikeskkonna (näiteks müra) mõju inimese tervisele. Loodus ise pakub näiteid ja inspiratsiooni loominguks - loodushääled, linnulaul, lõhnad ja kaunid vaated. Muusikas tuleb lugeda ja teisendada andmeid (noodikirja tähistused - asukoht klaviatuuril/ sõrmede arv ja asetus tabulatuuril. Terviku mõistmine ja osa leidmine tervikust (kogu helivälvuste süsteem, vormiõpetus - salmid, refrään, eelmäng, vahemäng). Muusika esitamine digivahenditega/-keskkondades, salvestamine ja taasesitamine kujundab tehnoloogiaalast pädevust.

Ettevõtlikkuspädevus. Muusikas ja muusika loomisel väärtustatakse uuenduslikke ja loovaid lahendusi. Muusikas saab ettevõtlikkust väljendada ka esinemisjulguse ja -oskuse kaudu. Koolis saab olla ettevõtlik, olles algatajaks mõnele muusikalisele sündmusele (näiteks Vaba lava üritus, kevadine ja jõulukontsert). Õpitakse oma tugevaid külgi arendama, tegevust planeerima ja analüüsima, vastutama tulemuse eest.

Digipädevus. Muusikatundides harjutatakse, kuidas sõnastada otsitava kohta teavet (milliseid märksõnu kasutada, otsides infot helilooja kohta, mänguvõtete kohta pillil, nootide asukoha määramisel noodijoonestikul jne) ning hinnatakse leitud allikate usaldusväärsust. Tehakse ühisloomet digikeskkondades, õpitakse tundma vastavate keskkondade võimalusi (plakati koostamine, ühisarutelud/oma arvamuse avaldamine, lemmikmuusika playlistid, omaloominguline muusika jne). Arutatakse, mida sobib Internetis jagada, mille või kelle jaoks on rakendustel vanuselised piirangud; kas Internet laseb meil unustada selle, mida oleme kunagi seal jaganud; arutatakse, kas tehisaru teeb arukaks või arutuks.

2.4.5. Muusika lõiming õppekava läbivate teemadega

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine - valmisolek enda oskuste ja teadmiste täiendamiseks, uudishimu ümbritseva vastu. Enda muusikaliste oskuste esitlemine ning võimaluste leidmine eri eluvaldkondades oma muusikaliste oskuste kasutamiseks. Edasiõppimisvõimalused võimakamatele muusikaringides või muusikakoolis. Muusikaga seotud ametite teadmine. Muusik kui elukutse -

tutvumine muusikaga seotud elukutsetega (nii otseselt muusikat tegevad kui muusika esitamist ja tootmist/levitamist toetavad) - helilooja, laulja, pillimees, dirigent, helitehnik, pillimeister jne.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Kujundatakse keskkonda säästvat mõtteviisi, tutvustatakse kohalikke ja globaalseid keskkonnaprobleeme. Kujundatakse vastutustundlikku tarbijat, tuuakse näiteid loodusressursside kasutamisest, selgitatakse looduse ja selle kestlikkuse, looduskeskkonna terviklikkuse ja loodushoiu teemasid. Õpetatakse rütmipillide valmistamist taaskasutatud materjalidest. Temaatiliste laulude kaudu mõjutatakse õpilaste väärtushinnanguid. Väärtustatakse pärand- ja rahvuskultuuri, selgitatakse, kuidas on keskkonnast ja loodusest sõltuvalt kujunenud inimeste eluviis ja kultuur. Võimalusel kutsutakse esinema ja rahvapäile tutvustama kodukandis tegutsevaid pärimusmuusikuid.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Ühise musitseerimise käigus arendatakse koostöö - ja teistega arvestamise oskust. Loovülesannete kaudu toetatakse ettevõtlikkust ja õpilaste initsiatiiviise midagi luua. Ühiste otsuste langetamise kaudu (nt laulurepertuaari/õppesisu ühisel valimisel), esinedes/osaledes kooli ja kogukonna üritustel suurendatakse kaasatust. Õpilaste kaasamine ürituste planeerimisse ja korraldamisse, andes seeläbi võimalus olla aktiivne ja vastutustundlik kodanikuühiskonna liige. Musitseerimine kui võimalus olla ettevõtja - muusika looja, esitaja, tootja, vahendaja.

Kultuuriline identiteet. Eesti rahvakultuuri traditsioonide (rahvalaulud, rahvapillid, rahvatantsud, laulu- ja tantsupeod) teadmine ja hindamine. Rahvalaulude, -muusika ja laulumängude kasutamine rahvakalendri või riiklike tähtpäevade tähistamisel. Piirkondlike eripärade väärtustamine ja kasutamine. Kodukoha kultuuriväärtuste teadmine, huvi äratamine kodukohast pärit või seal elanud kultuuritegelaste/ muusikute vastu. Teiste rahvaste traditsioonidega tutvumine, kultuurilise mitmekesisusega arvestamine, lugupidava ja salliva suhtumise kujundamine.

Teabekeskkond ja meediakasutus. Õpetatakse otsima informatsiooni erinevate riikide heliloojate, instrumentide, muusikastiilide kohta; suunatakse kasutama erinevaid teavikuid (heliplaat, CD, video). Tutvustatakse interneti-turvalisusega seotud teemasid, "Targalt internetis" nõuandeid - milliseid salvestusi endast ja enda saavutustest jagada, millisele kogukonnale/sõpruskonnale. Autoriõigus.

Tehnoloogia ja innovatsioon - uudishimuliku ellusuhtumise kujundamine, uuenduste, uute tehniliste võimaluste ja tehnoloogiatega kursis olemine elukestvalt. Digivahendite kasutamine õppes, erinevate digikeskkondade tutvustamine.

Tervis ja ohutus. Muusika kui vahend ja võimalus emotsionaalse tasakaalu leidmiseks - muusika teraapiline mõju inimesele. Õpetatakse lõõgastuma laulmise, musitseerimise, muusika kuulamise ja rütmilise liikumise kaudu - eri stiilide muusika võimalused muusikaliste väljendusvahendite kaudu. Müra mõju, selle vähendamise võimalustega tutvumine. Pillide mänguvõtete tutvustamine turvaliseks ja otstarbekaks pillikasutuseks. Häälehoid, tervislik häälekasutus.

Väärtus ja kõlblus - eneseteadlikkus oma muusikalistest võimetest ja võimalustest, lugupidava ja salliva suhtumise kujundamine, õpetatakse arvestama teistsuguseid arvamuste, seisukohtade ja väärtushinnangutega. Käitumine avalikus ruumis, kontserdil, aktusel jne - tutvumine hea tavaga, oskuste harjutamine ja kinnistamine ühisüritustel, kontserdi vms külastustel. Õpetatakse oma arvamust ja seisukohti viisakalt edastama (esineja - laulja, pillimängija, tantsija) kohta.

2.4.6. Muusika lõiming teiste õppeainetega

Keel ja kirjandus, sh võõrkeeled. Arendatakse suulist ja kirjalikku eneseväljendusoskust, diktsiooni, funktsionaalset lugemisoskust ning infokanalite kasutamise oskust ja vaadeldakse eri ajastute ning kultuuride lugusid muusikas ja kujutavas kunstis, teatri- ja filmikunstis.

Matemaatika. Arendatakse seoste loomise oskust ja loogilist mõtlemist (matemaatiline keel, struktuur, sümbolid ja meetodid), samuti matemaatiliste sümbolite, kujundite ning mõistete tundmist.

Loodusained. Teadvustatakse inimese kuulmis- ja nägemismeele füsioloogilist eripära, õpitakse tundma looduskeskkonda ja selle eluvormide mitmekesisust ning helide, valguse ja värvide omadusi.

Sotsiaalsained. Vaadeldakse suhteid teiste inimeste ja inimrühmadega ning eri kultuuride kommete ja pärimustega, kunsti ning kultuuri rolli ja muutumist ajaloo eri etappidel.

Tehnoloogia. Arendatakse käelist tegevust ning loovat mõtlemist, oskust innovaatilisi ideid kavandada ja praktikas ellu viia (loomisprotsess, tehnoloogiad ja tehnikad).

Kehaline kasvatus. Arendatakse kehatunnetust, tähelepanu, motoorikat, reageerimiskiirust ja koordinatsiooni.

I KOOLIASTE	
Õpitulemused I kooliastmes	
3. klassi lõpetaja:	
1) on omandanud esmased koostegemise oskused kõigis muusikalistes tegevustes;	
2) tunneb rõõmu laulmisest ja pillimängust, muusikalisest liikumisest ja muusika kuulamisest;	
3) on saanud esmase ühislaulmise kogemuse, kasutab saateks lihtsamaid lastepille ja kehapilli;	
4) omab muusika kuulamise kogemusi, suudab väljendada oma muusikalisi elamusi;	
5) rakendab omandatud muusikalisi teadmisi ja oskusi muusikalistes tegevustes.	
1.KLASS	
Õpitulemused	Õppesisu
1) laulab loomuliku hääletooni ja kehahoiuga	LAULMINE.
2) teeb vahet kõrgel ja madalal helil	Laulmine ja laulutehnika.
3) teeb vahet kiirel ja aeglasel muusikal	Laulmisel kasutatakse loomulikku kehahoidu,
4) eristab erinevaid hääli ja müra muusikast	laululist hingamist, avatud suud, pingevaba
5) tunneb rütmivorme TA, TI-TI	tooni ja selget diktsiooni.

6) mängib õpitud rütme nii keha- kui ka rütmipillidel kaasa 7) liigub lihtsa muusika rütmis, oskab kasutada liisusalme 8) tunneb ära Eesti hümn, käitub hümnilaulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda 9) oskab peast mõnda õpitud lastelaulu 10) osaleb õpitud laulumängudes, hoiab rivi ja sõõri	Repertuaar. Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, rahva- ja regilaule. Õpitakse laulma I kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Kevadel“ - „Juba linnukesed...“ (eesti rahvaviis / J. H. Hermann ja P. Tekkel); Muusikiline kirjaoskus. Laulu õpitakse vastavalt õpilaste võimekusele kuulmise järgi/ käemärkide järgi/ meloodia liikumise kujutamine käega või kombineeritud meetodil. PILLIMÄNG Rütmivormide TA ja TI-TI tundmine. Rütmmängud kehapillil. MUUSIKA KUULAMINE. Kuulatakse ja kirjeldatakse loodushääli/linnaruumi helisid. Pööratakse tähelepanu erinevate häälte, helide, müra ja kõne eristamisele. Tekitatakse ise mitmesuguseid helisid vahendite, pillide ja/või oma häälega. Kuulatakse eri rütmis ja tempos muusikapalu, tutvutakse kiire ja aeglase muusikaga. Kuulatakse erineva karakteriga muusikat, laule ja pillilugusid, tutvutakse rõõmsa ja kurva muusikaga. MUUSIKAALNE LIIKUMINE. Õpitakse ja mängitakse erinevaid laulumänge ("Kes aias?", "Kui sul tuju hea" jne), sh pärimuslikke laulumänge. Kasutatakse erinevaid liikumisviise (rivi, sõõr, voor), eri tempo ja meeleoluga muusikapalu. Kasutatakse liisusalme - liisusalmide tekstid on improvisatsioonilised kõla-, rütmi- ja sõnamängud.
---	---

2. KLASS	
Õpitulemused	Õppesisu
1) teeb vahet pikal ja lühikesel helil ja reageerib nendele erinevalt 2) väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu 3) tunneb rütmivorme TA, TI-TI, PAUS 4) mängib õpitud rütme tuttavate laulude saateks kaasa 5) mängib lihtsamaid kaasmänge keha- ja rütmipillidel 6) laulab lihtsamate regilaulude kooriosa kaasa 7) laulab peast 3–4 lastelaulu 8) mõtleb välja liigutusi tuttavates laulumängudes ja liisutustes 9) tunneb Eesti hümnit, käitub hümnit laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda 10) osaleb õpitud laulumängudes	LAULMINE. Laulmine ja laulutehnika. Laulmisel kasutatakse loomulikku kehahoidu ja laululist hingamist, pingevaba tooni ja selget diktsiooni. Repertuaar. Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regillaule, eesti ja teiste rahvaste laule. Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (Eesti Vabariigi aastapäev jt). Õpitakse laulma I kooliastme ühislaule: „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Mu koduke“ (muusika ja sõnad A. Kiiss), „Tiliseb, tiliseb aisakell“ (L. Wirkhaus / J. Oro); „Rongisõit“ (G. Ernesaks / E. Niit). Muusikaline kirjaoskus. Loetakse noodist silbitatud laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Kasutatakse meloodia õppimisel rütmivorme TA, TI-TI, TA-A ja veerandpaus ning seostatakse neid kaasmängude ja pillimänguga (kehapill, rütmipill, plaatpill). Ea- ja teemakohaste laulude laulmine, arvestades lauljate vokaalseid võimeid Esinemised kooliüritustel. PILLIMÄNG. Kinnistatakse laulude õppimisel kasutatud rütmivorme TA, TI-TI, TA-A ja veerandpaus ning seostatakse neid kaasmängude ja

	pillimänguga (kehapill, koolis olemasolevad rütmipillid ja plaatpillid). Harjutatakse kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel. Rütmimängud kehapillil. Rütmipillide ja fantaasiapillide meisterdamine. Meetrumi tunnetamine ja hoidmine pillimängus. Rütmikaartide kasutamine. MUUSIKAALNE LIIKUMINE. Liikumistegevuste kaudu püütakse tunnetada ruumi, enda ja kaaslaste paiknemist ja liikumist selles. Tunnetatakse erinevaid temposid ja katsetatakse eri liikumisviise. Püütakse väljendada muusika dünaamikat ja meeleolu liigutuste/liikumiste kaudu. Õpitakse ja mängitakse erinevaid laulumänge.
3. KLASS	
Õpitulemused	Õppesisu
1) oskab peast 3–4 lastelaulu 2) laulab tuttavaid laule ilmekalt ja õige kehahoiuga 3) rakendab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates ostinaatodes ja/või kaasmängudes 4) tunneb rütmivorme TA, TI-TI, PAUS, TA-A 5) viipab käega kaheosalist taktimõõtu 6) eristab kurvakõlalist meloodiat rõõmsakõnalisest 7) kirjeldab kuulatud muusikapala iseloomu (kurb/rõõmus; aeglane/kiire) 8) laulab Eesti hümni vastavalt võimetele kaasa 9) eristab ja iseloomustab rahvakalendri tähtpäevadega seotud traditsioone, osaleb laulmisel 10) osaleb õpitud laulumängudes	LAULMINE. Laulmine ja laulutehnika. Hääle- ja hingamisharjutused, arvestades ja arendades lauljate vokaalseid võimeid Ea- ja teemakohaste laulude laulmine. Repertuaar. Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regilaule, eesti ja teiste rahvaste laule. Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (Eesti Vabariigi aastapäev jt). Muusikaline kirjaoskus. Tutvutakse laulu autoritega (helilooja ja luuletaja/sõnade looja). Loetakse noodist

	silbitatud laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Arvestatakse noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, segno). Kinnistatakse laule õppides mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng. Kasutatakse ja kinnistatakse õpitud rütmivorme TA, TI-TI, TA-A, PAUS. Hääle- ja hingamisharjutused, arvestades ja arendades lauljate vokaalseid võimeid. Ea- ja teemakohaste laulude laulmine. Esinemised kooliüritustel. PILLIMÄNG. Harjutatakse kaasmänge keha- ja rütmipillidel. Tutvutakse plaatpillidega, kasutatakse põhiasemete (I, IV, V) plaate kaasmängudes. Tutvutakse eesti rahvapillidega (väikekannel jt). MUUSIKAALNE LIIKUMINE. Meetrumi-taktimõõtu tunnetatakse ja väljendatakse liigutuste või liikumistega. Rütmi-ostinatod kehapillile. Liigutused-liikumised lauludele (teksti alusel/ teksti meelde jätmise hõlbustamiseks). Õpitakse erinevaid laulumänge.
II KOOLIASTE	
Õpitulemused II kooliastmes 6. klassi lõpetaja: 1) tunneb rõõmu nii individuaalsetest kui ka ühistest muusikalistest tegevustest ja väärtustab musitseerimist; 2) arendab oma muusikalisi võimeid ja osaleb aktiivselt muusikalistes tegevustes – laulmises, pillimängus, omaloomingus ja muusikalises liikumises; 3) osaleb aktiivselt muusikalises loomeprotsessis, katsetab oma ideid erinevates muusikalistes tegevustes;	

- 4) suhtub lugupidavalt enda ja kaaslaste loomingusse, põhjendab ja analüüsib oma arvamusi ja valikuid;
- 5) mõistab enda seotust Eesti kultuuripärandiga ja väärtustab laulu- ja tantsupeo traditsiooni;
- 6) märkab ja teadvustab kultuurilist mitmekesisust ja suhtub lugupidavalt erinevatesse rahvuskultuuridesse;
- 7) leiab muusikaalast infot erinevatest teabeallikatest, käitub ohutult virtuaalmaailmas.

4. KLASS

Õpitulemused	Õppesisu
1) teab peast 3–4 lastelaulu, sealhulgas vastavalt võimetele Eesti hümn 2) laulab tuttavaid laule võimalikult selge diktsiooni, kõlava tooni ja õige kehahoiuga 3) tunneb 3-osalist taktimõõtu ja rütmivältust TA-A-A 4) viipab käega 3-osalist taktimõõtu 5) mõistab terminite orkester ja orkestrijuhth/ dirigit tähendust 6) eristab vokaalmuusikat instrumentaalmuusikast 7) on tutvunud mõne lihtsama muusikainstrumendi esmaste mänguvõtetega ja kasutab neid musitseerides	LAULMINE. Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja hingamisega, vaba tooni ja selge diktsiooniga. Pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele. Lauldakse a cappella ja saatega nii üksik, kui ka ansambelis mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi. Repertuaar. Õpitakse laulma II kooliastme ühislau: Eesti hümn, „Mu isamaa armas”, „Püha õõ”. Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mihkripäev, mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (isadepäev, Eesti vabariigi aastapäev, emakeelepäev, emadepäev jt). Muusikiline kirjaoskus. Tutvutakse laulu autoritega, kinnistatakse mõisteid helilooja, luuletaja/teksti autor. Selgitatakse autori õigust enda loodule. Kasutatakse ja kinnistatakse varem õpitud rütmivorme TA, TI-TI, TA-A, paus. Tutvutakse rütmivältusega TA-A-A. Tutvustatakse 3-osalist taktimõõtu. Tutvutakse muusikaliste väljendusvahenditega -

	dünaamika - f - valjult, p - vaikselt; valjenedes, vaibudes. Loomuliku kehahoiu ja laulmisele omaste hingamispõhimõtete kinnistamine, hääleharjutuste kasutamine lahtilaulmiseks Eakohaste laste-, mängu- ja mudellaulude, regilaulude, eesti ja teiste rahvaste laulude laulmine. PILLIMÄNG Meetrumi tunnetamine ja hoidmine pillimängus. Rütmi improviseerimine kehapillil ja rütmipillidel. Laulude kaasmäng plaatpillidel (helistiku põhiasmetel vastavalt võimekusele kas üksi või jaotatuna rühmas). Keha-, rütmi- ja plaatpillidel lihtsamate ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine. Musitseerimine väikekandelil ja/või plokkflöödil, kasutades õpitud mänguvõtteid. Lihtsamate meloodiate esitamine plaatpillidel või klavipillidel. MUUSIKA KUULAMINE Kirjeldatakse kogetud muusikaelamusi, külastatud kontserte/muusikalavastusi. Avaldatakse nende kohta arvamust, kasutades õpitud muusikalist sõnavara. Korratakse kontserdikülastaja hea käitumise tavasid. Tutvutakse teadlikult vokaalmuusika ja instrumentaalmuusikaga. Eristatakse kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat. Kuulatakse erineva taktimõõduga muusikapalu, eristamaks 2- ja 3-osalist taktimõõtu.
--	---

	Kuulatakse ja võrreldakse hääle- ja kooriliike. Kirjeldatakse oma koolis või kodukohas tegutsevaid koore - mis liik/liigid, kui suur koosseis, kes seal laulavad, mida esitavad, kus on neid kuulda/näha olnud. Tutvutakse esituskoosseisudega. Õpitakse tundma mõisteid orkester ja dirigent. Kuulatakse erinevaid pillirühmi (klahvpillid, keelpillid, puhkpillid, löökpillid) ja eristatakse pillirühmi kõla ja välimuse järgi. Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega, otsitakse infot autorite kohta, meenutatakse, kas on ka varem tema loomingut õpitud/esitatud. Kuulatakse eesti rahvamuusikat ja kirjeldatakse ning iseloomustatakse kuuldut. Eristatakse kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille (hiu kannel, kannel, lõõtspill, torupill, sarved, viled, parmupill jt) ning kirjeldatakse neid. Arutletakse, millest pillid valmistatud ja milliste materjalide ja töövõtetega saaks ise samasuguse ise valmistada. Dramatiseeringud ja liikumised kuuldud või kuulatava muusika järgi. Kuuldud muusika visualiseerimine kunstitöös. MUUSIKALINE LIIKUMINE Laulu- ja ringmängude mängimine, tantsuliste mõistete rivi, ring/sõõr, viirg rakendamine. Ruumis paiknemine, enda ja kaaslaste liikumise tunnetamine ruumis. Kuulatud muusika väljendamine liikumistes: dünaamika väljendamine, erineva tempo ja rütmide kasutamine ja tunnetamine, loovliikumine. Kaasmängud keha- ja rütmipillidel.
--	---

	MUUSIKALINE OMALOOMIMINE Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult. Luuakse kaasmänge keha-, rütmi- või plaatpillidel, loovliikumisi, improvisatsiooni.
5. KLASS	
Õpitulemused	Õppesisu
1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn 2) laulab vaba ja kõlava tooni ning selge diktsiooniga 3) saab aru väljenditest <i>valjult, vaikselt, valjenedes, vaibudes</i> 4) teeb vahet 2- ja 3-osalisel taktimõõdul 5) iseloomustab kuulatud muusikat abivahendite toel 6) on tutvunud eesti rahvapillide ja rahvamuusikaga 7) on omandanud mõne lihtsama muusikainstrumendi esmased mänguvõtted ja kasutab neid muusitseerides	LAULMINE. Laulmine ja laulutehnika. Loomuliku kehahoiu ja laulmisele omaste hingamispõhimõtete kinnistamine, hääleharjutuste kasutamine lahtilaulmisel. Laulu õppimine jõukohaste osade kaupa - fraas, rida, salm jne. Keerukamate meloodiate õppimine ja kinnistamine viisikäikude kaupa, eesmärgiks võimalikult puhas intoneerimine. Tähelepanu pööramine laulu ülesehitusele, salmi ja refrääni eristamine. Erineva stiiliga noodistamise selgitamine (näiteks teksti asukoht noodis). Repertuaar. Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, eristades neid üksteisest kõla alusel ja tunnuste/ülesehituse alusel. Lauldakse ühehäälsid laule. Muusikaline kirjaoskus. Tutvutakse laulu autoritega, kinnistatakse mõisteid helilooja, luuletaja/teksti autor. Selgitatakse autori õigust enda loodule. Loetakse noodist silbitatud laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. PILLIMÄNG

	Õpitakse tundma eesti rahvapille, nende kõla (seos materjalidega, millest nad on valmistatud) ja mänguvõtteid. Keha-, rütmi- ja plaatpillidel harjutatakse ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimist. Pillimängus rakendatakse õigeid mänguvõtteid. Harjutatakse lihtsamate laulude saatmist pillidega, vajadusel jätkata eelnevalt õpitud/kasutatud alternatiivsete võimalustega (värvid, numbrid, figuurnoodid). Tutvustatakse/ tuletatakse meelde noodijoonestikku (read ja vahed), absoluutset noodisüsteemi (igal noodil on oma kindel koht noodijoonestikul), nootide tähtnimetusi ning võimaluse korral luua seos - nootide asetus noodijoonestikul ja klaviatuuril (loob eelduse ja võimaluse klahvpillimängu õppimiseks). Meetrumi tunnetamine ja hoidmine pillimängus. Lihtsamate ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine kehapillil ja rütmipillidel. Laulude kaasmäng plaatpillidel (helistiku põhiastmetel vastavalt mängijate võimekusele kas üksi või jaotatuna rühmaliikmete vahel). Musitseerimine väikekandel või plokkflöödil, kasutades õpitud mänguvõtteid. Klahvpillimäng. MUUSIKA KUULAMINE Kuulatakse eesti rahvamuusikat, eristatakse kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille (hiu kannel, kannel, lõõtspill, torupill, sarved, viled, parmupill jt). Kirjeldatakse ning iseloomustatakse kuuldut, kasutades
--	--

	abivahendeid (näiteks muusikaliste väljendusvahendite sõnakaarte). Vokaal- ja instrumentaalmuusika. Eristatakse kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat ja püütakse kirjeldada esituskoosseise (palju pille/vähe pille; keel-/puhkpillid jne). Õpitakse tundma mõisteid orkester ja dirigent. Kuulatakse erinevaid pillirühmi (klahvpillid, keelpillid, puhkpillid, löökpillid) ja eristatakse pillirühmi kõla ja välimuse järgi; tutvutakse pillide nimetustega. Kuulatakse ja võrreldakse hääleliike. Tutvustatakse kooriliike. Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega, püütakse meenutada sama autori juba eelnevalt õpitud/tutvutud laule/lugusid. Kuulatakse erineva taktimõõduga muusikapalu, eristamaks 2- ja 3-osalist taktimõõtu. Kuuldud muusika visualiseerimine kunstitöodes. Dramatiseeringud ja liikumised kuuldud/kuulatava muusika järgi. Kirjeldatakse kogetud muusikaelamusi, külastatud kontserte/muusikalavastusi. MUUSIKALINE LIIKUMINE Muusikaline tajus: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule. Ruumiteadlikkus ja koordineerimine: arendatakse ruumitunnetust - ruumis paiknemine, enda ja kaaslaste liikumise tunnetamine ruumis. Motoorika, koordineerimise, tähelepanuvõime ja
--	---

	väljendusoskuse arendamine loovliikumise ja rütmimängude kaudu. Eneseväljendus ja loovus: loovuse arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise; muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; kuulatud muusika väljendamine: erineva tempo ja rütmide kasutamine; muusika dünaamika, sisu, karakteri väljendamine liikumistes. Mängitakse laulu- ja ringmänge, rakendatakse mõisteid rivi, ring/sõõr, viirg. Tantsitakse lihtsamaid rahvatantse. Kaasmängud keha- ja rütmipillidel. MUUSIKALINE OMALOOMING Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult. Luuakse kaasmänge keha-, rütmi- või plaatpillidel, loovliikumisi, improvisatsiooni.
6. KLASS	
Õpitulemused	Õppesisu
1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümni 2) laulab vaba ja kõlava tooni ning selge diktsiooniga 3) eristab kuulamise järgi marssi, valssi ja polkat 4) tunneb levinumaid rahvalaule, rahvalaulu liike 5) laulab regilaulu, teab regilaulu esitamise traditsioone	LAULMINE. Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega, vaba tooni ja selge diktsiooniga. Pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele. Laulu valikul arvestada hääle isikupära ja sobivat tessituuri. Lauldakse a cappella ja saatega, koos, ansamblis ja ka üksi (vastavalt võimalustele ja võimekusele). Hääleharjutused, lahtilaulmine tunni alguses/ enne laulmist, hääleulatuse ja -tugevuse

6) tunneb eesti olulisemaid rahvapille nii välimuse kui ka kõla järgi, teab nende nimetusi 7) teab mõningaid olulisemaid fakte eestlaste laulu- ja tantsupeost 8) on tutvunud erinevate kooriliikidega 9) eristab abivahenditele toetudes kõrget ja madalat mees- ja naishäält 10) teab, mis on häälemurre, tunneb häälehoiu põhimõtteid ja rakendab neid häälemurde perioodil	arendamine, helikõrguste tunnetamine laulmisel. Repertuaar. Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu vastavalt nende esitusvõtetele. Lauldakse ühe- ja kahehäälsid laule, kaanoneid. Laulude valikul arvestatakse õpilaste kõne mõistmise taset ning võimalikke hääldusprobleeme, välditakse ülikiiret artikuleerimist vajavaid laule. Tutvustatakse laulu autoreid, luuakse seos kirjandustundides õpituga. Väärtustatakse ühislaulmist, lauldakse peast II kooliastme ühislaule: Eesti hümn, „Kui Kungla rahvas“, „Majakene mere ääres“. Muusikaline kirjaoskus. Laulu õppimisel kasutatakse ja kinnistatakse õpitud võtteid ja mõisteid. PILLIMÄNG Plokkflöödi mängus kinnistatakse õpitud mänguvõtteid viie noodid ulatuses (G, A, H, C, D), õpitakse juurde parema käe sõrmede lisamisel uued noodid E, FIS ja D. Rütmi improviseerimine kehapillil ja rütmipillidel. Rütmi ja meloodia esitamine või improviseerimine plaatpillidel. Keha-, rütmi- ja plaatpillidel ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine. Musitseerimine väikekandel või plokkflöödil, kasutades õpitud mänguvõtteid. Klahvpillimäng. MUUSIKA KUULAMINE Hääl. Kuulatakse ja võrreldakse hääleliike, selgitatakse hääle tekkimist, häälemurret.
---	--

	Kuulatakse ja võrreldakse kooriliike. Kirjeldatakse oma koolis või kodukohas tegutsevaid koore - mis liik/liigid, kui suur koosseis, kes seal laulavad, mida esitavad, kus on neid kuulda/näha olnud. Kuulatakse laulupeo esitusi tuttavatest lauludest. Eesti rahvamuusika. Kuulatakse ja eristatakse vanemat ja uuemat rahvalaulu (meloodia, sisu/tekst, esitusviis); rahvamuusikat ja seda esitavaid rahvapärimisi; rahvatantse ja laulumänge. Euroopa rahvaste muusika. Tutvutakse valikuliselt Soome, Rootsi, Norra, Läti, Leedu, Poola, Saksamaa, Austria, Suurbritannia, Venemaa muusikatraditsioonidega. Arutelude ja vestluste käigus võrreldakse õpitud rahvaste muusikat eesti rahvamuusikaga, nt leitakse erinevusi ja sarnasusi eesti rahvapärimistega (pillirühm, kuju, kõla). MUUSIKALINE LIIKUMINE Muusikaline taj: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule. Kuulatakse eriilmelisi tantse - marss, valss, polka. Püütakse liikuda muusika iseloomule vastavalt, võimalusel kasutatakse liikumisel valsi ja polka põhisamme. Ruumiteadlikkus ja koordineerimine: keha tunnetuse ja koordineerimise arendamine; liikumistegevuste kaudu enda ja teiste tunnetamine, arvestamine paiknemisega ruumis ja liikumistrajektoridega; kehakeele
--	---

	kasutamine, arvestades ruumi võimalusi ja muusika iseloomu. Grupisisene suhtlus: tegevuste läbiviimine üheskoos, rühmades ja ühekaupa tegutsedes, arvestades osalejate vajaduste, oskuste ja võimalustega; teistega arvestamine, grupisisese suhtluse ja koostöö arendamine, luues üheskoos liikumismustreid ja -kavasid. Eneseväljendus ja loovus: muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; loovuse arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise. MUUSIKALINE OMALOOMING Turvalise ja loomisvabadust toetava keskkonna kujundamine, kus hinnaliseks peetakse ka eksimusi ning õpitakse ebaõnnestunud katsetustest. Lugupidav suhtumine kaasõpilaste loomingusse. Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult.
--	--

III KOOLIASTE

Õpitulemused III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) väärtustab muusikat ja muusikalisi tegevusi oma igapäevaelu rikastajana;
- 2) osaleb aktiivselt musitseerimise protsessis, rakendab omandatud muusikaalaseid teadmisi ja oskusi – muusikalist kirjaoskust;
- 3) on tutvunud muusika erinevate stiilidega ja arutleb täiskasvanu suunamisel kuuldud muusika üle;
- 4) katsetab muusikalises tegevuses erinevaid ideid, hindab isikupära ja väljendusrikkust; 5) tunnetab ja rakendab liikudes muusika karakterit ja väljendusvahendeid;
- 6) väärtustab kodukoha ja Eesti muusikapärandit ning nüüdismuusikat;

7) tegutseb eetiliselt ja ohutult nii reaalsetes kui ka virtuaalsetes kultuurikeskkondades, suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonda.

7. KLASS

Õpitulemused	Õppesisu
1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn 2) laulab pingevabalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga 3) on tutvunud sümfooniaorkestri erinevate pillirühmadega 4) tunneb keel-, puhk- ja löökpille 5) oskab kuuldeliselt eristada erinevaid instrumente 6) on tutvunud nootide silpnimetustega ja nootide asetusega noodijoonestikul 7) eristab kuulamise järgi duur- ja moll-helilaadi 8) tunneb helivältusi ja rütme TA, TI-TI, TIRI-TIRI, TAI-RI, TA-A, TA-A-A, TA-A-A-A ja pause	LAULMINE Laulmine ja hääletehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega. Arendatakse helikõrguste tunnetamist laulmisel, hääleulatust ja -tugevust; pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele, rõhutatakse diktsiooni täpsust ja selgust. Järgitakse häälehoidu häälemurdeperioodil, arvestatakse võimete ja hääle isikupäraga, pakkudes toetavat ja vajadusel individuaalset lähenemist. Laulude õppimisel kasutatakse omandatud muusikalist kirjaoskust (helivältused, rütmifiguurid, laulu vorm jne). Püütakse edasi anda laulu meeolu ja sõnumit, kasutatakse dünaamika võimalusi esitada laulu väljendusrikkalt. Repertuaar. Lauldakse ühe- ja kahehäälsed ea- ja teemakohaseid laule, tutvutakse erinevate muusikastiilide ja kultuuride lauludega, laiendades oma repertuaari ja muusikalist silmaringi. Repertuaari valikul arvestatakse ka eesti rahvakalendri ja riiklike tähtpäevadega, õpitakse laulma kooliastme ühislauke: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen). Esinemised kooliüritustel, avaliku esinemise nõuete ja kommetega tutvumine ja nende järgmine. PILLIMÄNG

	Keha-, rütmi- ja plaatpillidel ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine. Kitarri/ukulele/väikekandle/plaatpillide mängimine laulude saateks. Lugude jaotamine eri raskusastmetega partiideks (ainult meloodia mängijad, ainult bassipartii mängijad, eraldi saateakordi mängijad jne; meloodia jagamine väiksemateks muusikalisteks osadeks, nende jaotamine rühmade/mängijate vahel). MUUSIKA KUULAMINE Muusikainstrumendid. Puhkpillid - tutvutakse pillide valmistamise materjalide, heli tekkimise/tekitamise põhimõtetega, huuliku tüüpidega, pillitoru pikkuse muutmise vahendite ja võimalustega eri pillidel (ventiilid, klapid, kuliss). Eristatakse puu- ja vaskpuhkpile nende kõla ja kuju järgi. Löökpillid - tutvutakse pillide valmistamise materjalide, heli tekkimise/tekitamise põhimõtetega. Eristatakse määratlemata ja kindla helikõrgusega löökpille nende kõla ja kuju järgi. Keelpillide - tutvutakse pillide valmistamise materjalide, heli tekkimise/tekitamise põhimõtetega. Eristatakse näppe- ja poogenkeelpille nende kõla ja kuju järgi. Tutvutakse orkestriga - koosseis/pillirühmad, dirigendi roll ja ülesanded. Maailma rahvaste muusika. Kuulatakse ning õpitakse valikuliselt tundma teiste rahvaste muusikapärandit. Mäng - inimkõrv harjub keskkonnas pidevalt kostuvate helidega. Mis hääli kuuled sa klassis vaikuses tööd tehes? Sõnatud helid - Milliseid
--	---

	sõnatuid helisid sa oma suuga teha oskad? Milliseid helisid sa oma kehaga teha oskad? Räägi oma kaaslasega sõnatute helide keeles. Kuidas väljendada erinevaid tundeid ilma sõnadeta, vaid helisid kasutades - rõõmu, kurbust, pettumust, väsimust, nälga, närvilisust, leina ja viha? MUUSIKALINE LIIKUMINE Muusikaline taj: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule. Ruumiteadlikkus ja koordinaatsioon: keha tunnetuse ja koordinaatsiooni arendamine; liikumistegevuste kaudu enda ja teiste tunnetamine, arvestamine paiknemisega ruumis ja liikumistrajektooriga; kehakeele kasutamine, arvestades ruumi võimalusi ja muusika iseloomu. Grupisisene suhtlus: tegevusi võib läbi viia üheskoos, rühmades ja ühekaupa tegutsedes, arvestades osalejate vajaduste, oskuste ja võimalustega; teistega arvestamine, grupisisese suhtluse ja koostöö arendamine, luues üheskoos liikumismustreid ja -kavasid. Eneseväljendus ja loovus: muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; loovuse arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise Maailma rahvaste tantsud ja erinevad tantsustiilid. Liikumises väljendatakse valikuliselt erinevate maailma rahvaste
--	--

	muusikale iseloomulikke omadusi, võimaluse korral õpitakse rahvatantse ja erinevaid tantsustiile. Erinevate liikumisimprovisatsioonide loomine. MUUSIKALINE OMALOOMING Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult. Luuakse kaasmänge keha-, rütmi- või plaatpillidel, lihtsamaid lugusid õpitud pillidel, meloodiaid ja laulutekste, loovliikumisi, improvisatsiooni. Omaloomingu loomine vokaalselt, instrumentaalselt ja/või digitaalselt, rakendades muusikalist kirjaoskust.
8. KLASS	
Õpitulemused	Õppesisu
1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn 2) laulab pingevabalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga 3) tunneb taktimõõte 2, 3, 4 4) suudab kaasa mängida lihtsamaid rütmistruktuure 5) oskab lahendada lihtsamaid rütmiülesandeid 6) on tutvunud popmuusika ajalooga ja nüüdismuusikaga	LAULMINE Laulmine ja hääletehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega. Arendatakse helikõrguste tunnetamist laulmisel, hääleulatust ja -tugevust; pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele, rõhutatakse diktsiooni täpsust ja selgust. Järgitakse häälehoidu häälemurdeperioodil, arvestatakse võimete ja hääle isikupäraga, pakkudes toetavat ja vajadusel individuaalset lähenemist. Esinemiskogemust võimaldatakse erinevate esinemiste kaudu individuaalsetes etteastetes, väikestes rühmades või suuremates koostööprojektides, arendades ka koostöö- ja suhtlusoskusi. Enesekindlust ja positiivset

	lavakogemust annab toetav ja turvaline keskkond. Esinemised kooliüritustel, avaliku esinemise nõuete ja kommetega tutvumine ja nende järgmine. Repertuaar. Lauldakse ühe- ja kahehäälsed ea- ja teemakohaseid eesti ja teiste rahvaste laule. Arvestatakse eesti tähtpäevadega; õpitakse laulma kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter / E. Vetemaa), „Isamaa ilu hoieldes“ (A. Mattiisen/J. Leesment), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär / L. Tungal). PILLIMÄNG Meetrumi tunnetamine ja hoidmine pillimängus, rütmi improviseerimine kehapillil ja rütmipillidel. Keha-, rütmi- ja plaatpillidel ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine. Kahekõne pillide vahel - muusikaline vestlus vaheldumisi, pikkus võib olla eelnevalt kokku lepitud (4/8 lööki). Kitarri, ukulele ja/või väikekandle mängimine laulude saateks, kasutades õppijate võimekusele sobivat raskusastet (akordid, üks keel/bassikeel). MUUSIKA KUULAMINE Heli ja selle omadused. Elektrofonid. Arvutimuusika. Tutvutakse heli ja selle omadustega ning eristatakse kõla ja kuju järgi akustilisi ja elektroonilisi muusikainstrumente. Tutvutakse arvutimuusika arengulooga ja selle loomise võimalustega.
--	--

	Muusikatööstus. Tutvutakse helisalvestuse ja muusikatehnika arengulooga. Õpitakse tundma autorikaitse seadust ja autoriõigusega kaasnevaid kohustusi intellektuaalse omandi kasutamisel (sh internetis). Rock- ja popmuusika stiilid - nimetused, iseloomulikud tunnused, tuntumad esitajad - tutvustatavad stiilid võivad olla valitud õpilaste eelistusi arvestades. Maailma rahvaste muusika. Kuulatakse ja õpitakse valikuliselt tundma ja eristama Hispaania, Ladina-Ameerika ja Põhja-Ameerika rahvaste muusikat. Rock- ja popmuusika. Kuulatakse ja võrreldakse rock- ja popmuusika stiile, saadakse ülevaade stiilide algusaegadest ja arengust. Luuakse seosed levimuusika arenguga Eestis. MUUSIKALINE LIIKUMINE Muusikaline taj: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule. Ruumiteadlikkus ja koordinaatsioon: keha tunnetuse ja koordinaatsiooni arendamine; liikumistegevuste kaudu enda ja teiste tunnetamine, arvestamine paiknemisega ruumis ja liikumistrajektooriga; kehakeele kasutamine, arvestades ruumi võimalusi ja muusika iseloomu. Grupisisene suhtlus: tegevusi võib läbi viia üheskoos, rühmades ja ühekaupa tegutsedes, arvestades osalejate vajaduste, oskuste ja
--	---

	võimalustega; teistega arvestamine, grupisisesest suhtluse ja koostöö arendamine, luues üheskoos liikumismustreid ja -kavasid. Eneseväljendus ja loovus: muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; loovuse arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise Maailma rahvaste tantsud ja erinevad tantsustiilid. Liikumises väljendatakse valikuliselt erinevate maailma rahvaste muusikale iseloomulikke karaktereid, võimaluse korral õpitakse rahvatantse ja erinevaid tantsustiile. MUUSIKALINE OMALOOMING Omaloomingu loomine vokaalselt, instrumentaalselt ja/või digitaalselt, rakendades muusikalist kirjaoskust.
9. KLASS	
Õpitulemused	Õppesisu
1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümni 2) laulab pingevabalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga 3) tunneb järgmisi muusikažanre: ooper, operett, muusikal, ballett, sümfoonia 5) on tutvunud üldtuntud näidetega klassikalisest muusikast 6) väärtustab eesti rahvamuusikat ja oskab nimetada eesti rahvapille 7) on mängujuhiks noorematele õpilastele mängudepäeval, suudab liikumismänge juhtida	LAULMINE Laulmine ja hääletehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega. Arendatakse helikõrguste tunnetamist laulmisel, hääleulatust ja -tugevust; pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele, rõhutatakse diktsiooni täpsust ja selgust. Järgitakse häälehoidu häälemurdeperioodil, arvestatakse võimete ja hääle isikupäraga, pakkudes toetavat ja vajadusel individuaalset lähenemist. Repertuaar. Lauldakse ühe- ja kahehäälseid eesti ja teiste rahvaste laule. Arvestatakse eesti tähtpäevadega; õpitakse laulma kooliastme ühislaule: Eesti

Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Mu isamaa on minu arm“ (G. Ernesaks / L. Koidula), „Jää vabaks, Eesti meri“ (V. Oxford / (V. Oxford), „Eestlane olen ja eestlaseks jään“ (A. Mattiisen / J. Leesment), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter / E. Vetemaa), „Saaremaa valss“ (R. Valgre / D. Vaarandi), „Mul meeles veel“ (R. Valgre / K. Kikerpuu), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär / L. Tungal).

PILLIMÄNG

Pillimängu praktiseeritakse koolis olemasolevate pillidega õpetaja ja/või õpilaste valikul, kasutades omandatud muusikalist kirjaoskust. Süvendatakse pillimänguoskusi (ukulele/kitarr) ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes.

Arendatakse õpilaste rütmi- ja meloodiataju, esinemisjulgust, suhtlemis- ja koostööoskusi. Luuakse võimalusi loovaks eneseväljenduseks ja omaloomingu esitamiseks.

Tutvutakse maailma rahvaste (Itaalia, Prantsusmaa, Aafrika) muusikaga läbi pillimängu.

Rütmi improviseerimine kehapillil ja rütmipillidel, rütmimängud.

MUUSIKA KUULAMINE

Hääl. Tutvutakse hääleorganitega (hingamiselundid, häälekitajad, resonaatorid), hääle tekkimise protsessiga, häälemurde ning hääle hoidmise viisidega. Kuulatakse ning eristatakse hääleliike.

Orkester. Muusikanäidete abil tutvutakse orkestri kujunemise, liikide ja koosseisudega.

	Õpitakse tundma sümfooniaorkestri koosseisu ning paigutust. Tutvutakse Eesti (esindus)orkestritega. Maailma rahvaste muusika. Kuulatakse ning õpitakse tundma Itaalia, Prantsusmaa ja Aafrika muusikat. Muusikateater. Näidete abil õpitakse tundma muusikateatri nelja olulisemat alaliiki (ooper, operett, muusikal, ballett). Tutvutakse ooperi, opereti, muusikali ja balleti kujunemise looga ning kuulatakse olulisemate heliloojate (<i>Giuseppe Verdi, Georges Bizet, Jacques Offenbach, Andrew Lloyd Webber, Pjotr Tšaikovski</i> jne) loomingut. Luuakse seosed lavamuusika arenguga Eestis, tutvutakse Eesti tuntumate lauljate ja tantsijatega. Džässmuusika. Tutvutakse džässmuusika kujunemise looga. Näidete abil õpitakse tundma džässmuusika põhijooni ja stiile. Kuulatakse olulisemate maailma ja eesti džässmuusika heliloojate muusikat ning iseloomustatakse kuuldut. Filmimuusika. Tutvutakse filmimuusika ajaloo etappidega. Kuulatakse olulisemate maailma ja eesti filmimuusika heliloojate muusikat ning iseloomustatakse kuuldut. Külastatud kontsertide, muusikaliste etenduste, kuuldud muusikapalade ja esituste kohta kirjelduse koostamine ja oma arvamuse avaldamine. Etteantud küsimuste või kavapunktide järgi muusikapala/esituse/kontserdi kirjeldamine (mis, kus, millal, kes esines jne), enda arvamuse/hinnangu põhjendamine. MUUSIKALINE LIIKUMINE
--	---

	Muusikaline taju: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule. Ruumiteadlikkus ja koordineatsioon: keha tunnetuse ja koordineatsiooni arendamine; liikumistegevuste kaudu enda ja teiste tunnetamine, arvestamine paiknemisega ruumis ja liikumistrajektoridega; kehakeele kasutamine, arvestades ruumi võimalusi ja muusika iseloomu. Grupisisene suhtlus: tegevusi võib läbi viia üheskoos, rühmades ja ühekaupa tegutsedes, arvestades osalejate vajaduste, oskuste ja võimalustega; teistega arvestamine, grupisisese suhtluse ja koostöö arendamine, luues üheskoos liikumismustreid ja -kavasid. Eneseväljendus ja loovus: muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; loovuse arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise. Maailma rahvaste tantsud ja erinevad tantsustiilid. Liikumises väljendatakse valikuliselt erinevate maailma rahvaste muusikale/tantsudele iseloomulikke karaktereid ja erinevaid tantsustiile. Liikumistegevuste kaudu rahvaste muusika teemades käsitletud muusika- ja tantsustiilide rakendamine. MUUSIKALINE OMALOOMING
--	---

	Laulu-, tantsu või instrumentaalkompositsiooni loomine inspireeritult maailma rahvaste muusikast.
--	---